अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : २३ / २०८० माघ ५ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / Jan. 19, 2024 / मूल्य रू. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

जनमोर्चाको पनि बोली फेरियो

काठमाडौं । लामो समयदेखि संघीयताको विरोध गर्दै आएको राष्ट्रिय जनमोर्चाले समेत विधि विधानलाई उल्लंघन गर्दै अन्य दलजस्तै निर्वाचनमा पराजित भएकी दुर्गा पौडेललाई राष्ट्रियसभाको सदस्यमा राष्ट्रपतिबाट मनोनित गराउन सत्ता गठबन्धनका नेताहरूसँग आग्रह गरेको छ । गत हप्ता पार्टी अध्यक्ष चित्रबहादुर केसीले विज्ञप्ति नै जारी गरेर त्यस्तो आग्रह गरेका हुन् ।

माघ ११ गते हुने राष्ट्रियसभा सदस्य निर्वाचनका लागि कांग्रेससहितका दलले गत निर्वाचनमा पराजित भएका व्यक्तिहरूलाई उम्मेदवार बनाएको हुनाले राष्ट्रिय जनमोर्चाले समेत पराजित भएकी पौडेललाई राष्ट्रपतिले मनोनित गर्ने कोटामा मनोनित गर्न आग्रह गरेको हो । 'राइट म्यान राइट प्लेस' भन्ने सिद्धान्तलाई अपव्याख्या गर्दै दलहरूले राष्ट्रियसभालाई पराजितहरूको अखडा बनाउने

बाँकी ८ पेजमा

सत्ता गठबन्धनको फर्मान अर्को झुठको खेती

काठमाडौं । सत्ता गठबन्धनमा रहेका आठ दल मध्येका सात दलले यहि माघ ११ गते हुने राष्ट्रियसभा सदस्यको लागि आफ्ना उम्मेदवारहरूलाई जिताउन फर्मान जारी गरेका छन् । सत्ता गठबन्धनमा रहेको जनमत पार्टीले समेत उम्मेदवार उठाएको हुनाले उक्त फर्मानमा जनमत पार्टीको हस्ताक्षर छैन । उसले सत्ता गठबन्धनको बैठकमा मागै नलिएर आफ्नो असन्तुष्टि पोखेको छ ।

सत्ता गठबन्धका शिर्ष नेताहरूले हस्ताक्षर गरी जारी गरिएको फर्मान झुठको खेती र जनतालाई भ्रममा राख्ने उदेश्यले नै जारी गरिएको उक्त फर्मानमा राखिएका शब्द जालले नै प्रष्ट पारेको छ । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको एकवर्षे कार्यकाल हेर्दा प्रष्ट हुन्छ दाहाल सरकारले जनतालाई आशा जगाउन सक्ने गरी कुनै कार्य गर्न सफल देखिएनन् । तर फर्मानमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई बलियो बनाउन र जनताको हितलाई अघि बढाउन सत्ता गठबन्धनका उम्मेदवारहरूलाई जिताउन

बाँकी ८ पेजमा

सत्ता टिकाईराख्ने हतियार भयो संक्रमणकालीन न्याय

काठमाडौं । सत्ता गठबन्धनले संक्रमणकालिन न्यायलाई सत्तामा टिकिरहने हतियारको रूपमा प्रयोग गरिरहेका हुनाले पिडितले समयमै न्याय पाउन सकेका छैनन् । पिडितलाई समयमै न्याय दिनुपर्ने र शान्ति प्रक्रियालाई टुँग्याउनुपर्ने मुख्य दायित्व सत्ता गठबन्धन र सरकारकै भएपनि सत्ता गठबन्धनको नेतृत्वकर्ता माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल नै भएका हुनाले उनैको कारण शान्ति प्रक्रिया टुँगोमा पुग्न सकेको छैन । संसदबाट विधेयक पारित नहुँदा पिडितलाई न्याय दिने र शान्ति प्रक्रियालाई टुँगोमा पुऱ्याउने कार्य नै अवरोध हुँदै आएकोमा पछिल्लो समयमा सत्ता गठबन्धन र दाहाल सरकारले संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेकपा

बाँकी ८ पेजमा

लोकतन्त्रमाथि दलतन्त्र हावी, लोकतन्त्र नै संकटमा

दलतन्त्रमै रमाउन थाले प्रधानमन्त्री दाहाल

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल पार्टी अध्यक्ष भएको ३५ वर्ष भन्दा बढी भइसकेको छ । नेपालको इतिहासमै उनी सबै भन्दा बढी पार्टी नेतृत्वमा बस्ने व्यक्ति भएका छन् । उनी तेस्रो पटक अनेक जालझेल गर्दै प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएपनि उनको एक वर्षे कार्यकाल जनताको लागि उत्साहजनक हुन नसकेको उनी आफैंले स्वीकरा गरिसकेका भएपनि अब उत्साहजनक कार्य गर्ने बताउँदै आएका छन् । बिहानीले दिउसोको संकेत गर्दछ भन्ने उखानलाई हेर्ने हो भने प्रधानमन्त्री दाहालले आफ्ना आसेपासे र उनको गुटको पछि लाग्ने बाहेक अरूलाई केही गर्न सक्ने अवस्था नै देखिँदैन ।

मुलुक अप्ठ्यारो अवस्थामा पुगेको बेला उनी विदेश भ्रमणमै रमाउन थालेका छन् । एकवर्षे कार्यकालमा उनी अमेरिका, चीन, भारत, दुबई र युगण्डाको भ्रमण गरी सकेका छन । मुलुकको आर्थिक अवस्था नाजुक रहेको बेला जम्बो टोली लिएर उनी विदेश भ्रमणमा गएका

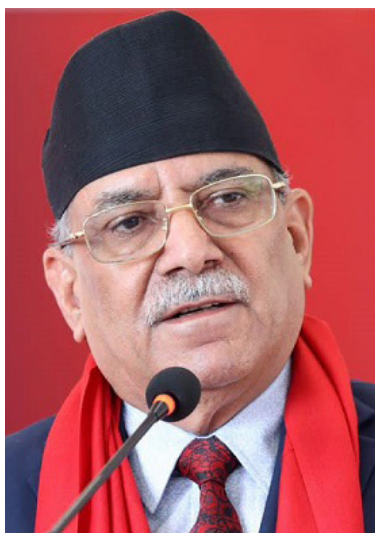

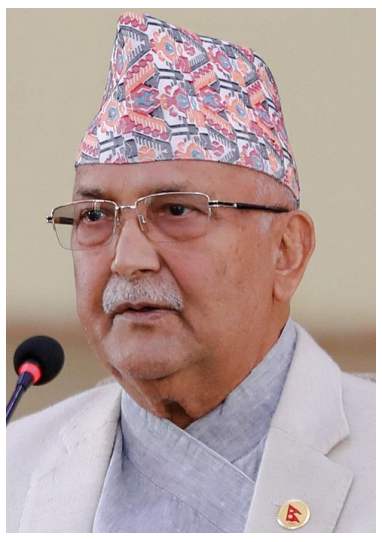

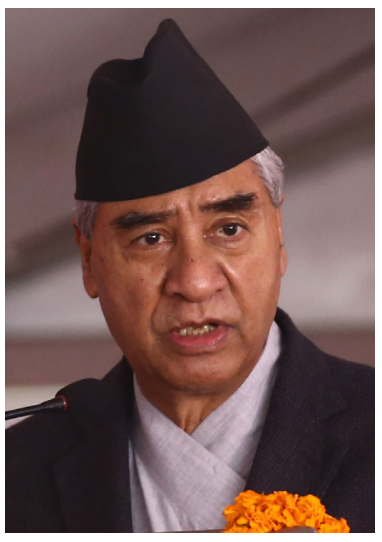

छन् । प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयमा विज्ञहरूलाई सल्लाहकार राख्नुको बदला आफ्नै पार्टीका तल्लो तहका कार्यकर्ता र आफ्नै छोरीलाई जागिर दिएका छन् भने प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयमा राखिएका व्यक्तिहरू केही त आठ कक्षा पास गरेका मात्र छन् । उनीहरूबाट प्रधानमन्त्रीले कस्तो सल्लाह लेलान् त ?

लोकतन्त्र भनेको देशको मूल कानुन र त्यस अर्न्तगत बनेका कानुनका आधारमा सञ्चालित हुनुपर्ने हो, यहि नै विश्वव्यापी सिद्धान्त पनि हो । तर हामीकहाँ भने लोकतन्त्र भन्दा दलतन्त्रलाई माथि राखेर मुलुक सञ्चालन गर्ने प्रयासमा प्रधानमन्त्री दाहाल नै सक्रिय भएका छन् । लोकतन्त्रले सबै नागरिक वर्ग समुदाय र राष्ट्रिय हित अनि सम्वैधानिक सर्बोच्चता र विधिको

बाँकी ८ पेजमा

मेलम्चीको पानीमा दाहालको झुठको खेती

काठमाडौं । २०४७ सालको निर्वाचनमा तत्कालिन प्रधानमन्त्री कृष्ण प्रसाद भट्टराईले मेलम्चीको पानी काठमाडौं उपत्यकामा ल्याइदिने प्रतिवद्धता जनतासामू गरेका थिए त्यसबेला यो प्रतिवद्धताप्रति आम चासो बढेको थियो । सरकारले २०५५ सालमा मेलम्ची खानेपानी विकास समिति गठन गऱ्यो । विकास मिति गठन भएपछि पनि प्रक्रियामा जान झण्डै दुई वर्ष लाग्यो । त्यसयता २३ वर्ष बितिसक्दा पनि लक्ष्य अनुसार ५१ करोड लिटर पानी नियमित आपूर्ति हुन सकेको छैन भने अझै उपत्यकाबासीले नियमित पानी पाउन कति वर्ष कुर्नु पर्ने हो अहिले नै केही भन्न सकिने अवस्था छैन ।

राष्ट्रिय गौरवको आयोजना भनिएको मेलम्चीमा अहिलेसम्म ६१ अर्ब भन्दा बढी रूपैंया खर्च भईसकेको छ । दोस्रो चरण याङ्ग्री र लार्केबाट १७/१७ करोड पानी थप्ने कार्य सुरू नै भएको छैन । पहिलो चरणकै आयोजना जुगाडमा चलेकाले थप आयोजना कार्यहरू ओझेलमा परेका छन् ।

यति संम्वेदनशिल आयोजनाप्रति सरकारको वेवास्ताले गर्दा यति सम्म कि २०७८ को बाढीले बगाएका पुलहरू र सडक पुर्ननिर्माणको कार्य सम्म सरकारले सुरू गर्न नसकिरहेको बेला प्रधानमन्त्री

बाँकी ८ पेजमा

राष्ट्रियसभाको औचित्य के ?

दलहरूले पटक पटक अवसर पाएका व्यत्तिलाई व्यवस्थापन गर्ने थलोको रुपमा **राष्ट्रियसभालाई प्रयोग गरेका हुनाले राष्ट्रियसभा चुनावमा पराजित भएका व्यक्तिहरूलाई व्यवस्थापन गर्ने थलोका रुपमा हेर्न थालिएको छ ।**

काठमाडौं । राष्ट्रियसभाको एक तिहाई सदस्यका लागि यहि माघ ११ गते निर्वाचन हुँदैछ । अहिले राष्ट्रियसभाका ५९ सदस्य मध्येका १९ जनाको लागि निर्वाचनमा ५१ जना उम्मेदवारले उम्मेदवारी दिएका छन् । सात प्रदेशका आठ जनाका दरले ५६ जना र सरकारको सिफारिसमा राष्ट्रपतिले ३ जना मनोनित गर्ने व्यवस्था संविधानमा गरिएको छ । निर्वाचित हुने सदस्यहरूका मतदाता भनेको गाउँपालिका प्रमुख, उपप्रमुख, नगरपालिका प्रमुख, उपप्रमुख र सातै प्रदेशका प्रदेशसभा सदस्यहरू रहने सम्वैधानिक व्यवस्था रहेको छ ।

यसरी प्रदेशसभामा सांसदहरू ३३० जना र गाउपाँलिका प्रमुख उपप्रमुख र नगरपालिका प्रमुख र उपप्रमुखको संख्या ७५३ रहेका र यो संख्या १ हजार ८६३ हुन्छ । यिनै १ हजार ८६३ जनाले उनीहरूलाई मतदान गर्नेछ । गाउँपालिका प्रमुख, उपप्रमुख, नगरपालिका प्रमुख, उपप्रुमखको मतभार १९ हुन्छ भने प्रदेशसभाका सांसदहरूको एकमत बराबर ५३ हुन्छ । यसरी यही कुलमतको बहुमत पाउने व्यक्ति निर्वाचित हुन्छ । प्रदेशसभामा रहेको संख्या हेर्दा बागमती प्रदेशमा सबैभन्दा बढी र कर्णाली प्रदेशमा सबैभन्दा कम मतदाता रहेका छन् । एउटा प्रदेशका मतदाताले अर्को प्रदेशका उम्मेदवारलाई मत दिन नपाउने भएकाले गर्दा सम्बन्धित प्रदेशका गाउँपालिका प्रमुख, उपप्रमुख नगरपालिका प्रमुख उपप्रमुख र सोही प्रदेशका प्रदेश सांसदहरूले मात्र मत दिन पाउँछन् ।

राष्ट्रियसभाका सदस्यको लागि दलहरूले

बाँकी ८ पेजमा

धन्य हो, हाम्रा प्रधानमन्त्री

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले आफ्नो एकवर्षे कार्यकाल पुरा गरेको अवसरमा अब आफू अब सुधिने सार्वजनिक अभिव्यक्ति दिएका थिए । जनतालाई देखाउनकैका लागि उनले आफ्नो सचिवालयमा रहेका १३ जनालाई पुस २४ गते अवकास दिएको जानकारी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई दिएका छन् । प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयमा विभिन्न विषयका विज्ञहरू राखिएको भनिएता पनि त्यसमा कुनै सत्यता देखिएन अहिले पनि प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयमा ३५ जना भन्दा बढीलाई नियुक्ति दिएको छ ।

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा समेत केही कर्मचारीहरूको

कटौती गरिएको प्रचार गरिएपनि अहिलेसम्म कुनै कर्मचारीलाई अन्यन्त्र सरूवा गरिएको छैन । सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूले समेत प्रधानमन्त्री दाहालको आलोचना गर्न थालेका हुनाले त्यस्तो आलोचनाबाट बाँच्न प्रधानमन्त्री दाहालले अब आफूँ सुधिने र खास कार्यक्रमबाहेक उपत्यका बाहिर नजाने बताएका भएपनि वडा अध्यक्षले गर्ने उद्घाटन सम्मका कार्यमा प्रधानमन्त्री हिँड्न थालेका छन् ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेकै दलहरू नेकपा एकीकृत समाजवादीका नेता झलनाथ खनालले आफ्नो पार्टीलाई सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूले पेलेका भन्दै

बाँकी ८ पेजमा

५० अर्ब बढीका आयोजनामात्र राष्ट्रिय गौरबका

काठमाडौं । भौतिक पूर्वाधार मन्त्री प्रकाश ज्वालाले ५० अर्ब बढी लागत भएका आयोजनालाई मात्र राष्ट्रिय गौरका आयोजनामा समेटिने बताएका छन् । संसद् को राष्ट्रिय सरोकार तथा समन्वय समितिको बैठकमा मन्त्री ज्वालाले राष्ट्रिय गौरवका आयोजनामा बहुवर्षीय ठेक्का मापदण्ड पारित गरेर कार्यान्वयनमा ल्याइएको जानकारी दिँदै बहुबर्षीय ठेक्का अन्तर्गत छुट्टै ऐन बनाएर जान सके ती योजनाहरू समयमै सम्पन्न गर्न सकिने बताए ।

'५० अर्ब माथिका लागत भएका आयोजनालाई भएकालाई मात्र गौरका आयोजनामा समेटिन्छ', मन्त्री ज्वालाको भनाइ छ । उनले पुरानो सार्वजनिक खरिद ऐन अनुसार चल्नुपर्दा समस्या परेको भन्दै ३५ दिने झन्झट हटाउन ऐनको ड्राफ्ट तयार भएर

बाँकी ८ पेजमा

संयुक्त राष्ट्र संघले प्रमाणित गरोस् कि यो धनीहरूको लागि देश क्लब होइन

नारायण जोशी

भारत प्रशासित कश्मीरको अनसुलझे मुद्दाले यस क्षेत्रलाई विगत ७६ वर्षभन्दा बढी समयदेखि त्रसित बनाएको छ । स्थिति यति बिग्रँदै गएको छ कि यसलाई समाधान नगरे दुई आणविक हतियारधारी छिमेकी भारत र पाकिस्तानबीचको ठूलो युद्धमा फस्ने खतरा दोहोरिने खतरा छ । यस आगलागीले दक्षिण एसियाभन्दा बाहिरका क्षेत्रहरूलाई सताउने सम्भावना छ र यो प्रकोपले विश्वको आधा जनसंख्यालाई निल्ने विश्वास छ ।

यस लामो समस्याको मूर्त समाधान खोज्नको लागि हामीले यस मुद्दाको उत्पत्तिको गहिराइमा गहिरिएर हेरेका छौं र यसलाई अझ अशुभ बनाउने भूराजनीतिक अवस्थालाई विचार गरेका छौं ।

५ जनवरी १९४९ मा संयुक्त राष्ट्र संघले भारत र पाकिस्तानबीचको जम्मु कश्मीर राज्यको विवादित प्रकृतिलाई स्वीकार गर्यो । यस मितिमा भारत र पाकिस्तानका लागि संयुक्त राष्ट्र आयोग (ग्ल्ऋक्ष्ए) ले कश्मीरी जनताको आफ्नो भविष्य निर्धारण गर्ने अधिकारको ग्यारेन्टी दियो, "जम्मु र कश्मीर राज्यको भारत वा पाकिस्तानसँग मिल्दोजुल्दोको प्रश्न प्रजातान्त्रिक माध्यमबाट निर्णय गरिनेछ । स्वतन्त्र र निष्पक्ष जनमत संग्रहको विधि ।'

यसैले, जनवरी छ, काश्मिरी जनताको आत्मनिर्णयको अविभाज्य अधिकारको लागि संघर्षको एक उच्च बिन्दु हो । तर, यो प्रस्ताव कहिल्यै कार्यान्वयन हुन सकेन र कब्जा गरिएको भूमिका बासिन्दाहरूले 'आतंकवादी र विघटनकारी गतिविधिहरू ऐन' (टाडा), 'गैरकानूनी गतिविधि र रोकथाम ऐन' जस्ता कठोर कानूनहरूद्वारा सञ्चालित अत्याचारी भारतीय सेनाहरूको हातबाट पीडित

भइरहेका छन् । (UAPA) र 'सार्वजनिक सुरक्षा ऐन' (PSA) जसले उनीहरूलाई हत्या, बलात्कार र नरसंहारमा दण्डहीनता प्रदान गर्दछ । यो क्षेत्र ढण्ण्,ण्ण भन्दा बढी भारतीय सशस्त्र बलहरू द्वारा नियन्त्रित छ जसले मानवता विरूद्धको अपराधमा संलग्न छन् र पेशाबाट स्वतन्त्रता भन्दा कम चाहने जनसंख्यालाई वशमा राखेका छन् ।

भारत प्रशासित कश्मीरको वास्तविक नेतृत्वले प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा संयुक्त राष्ट्र संघ र अन्य अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूलाई उनीहरूको निवेदनमा ध्यान दिन र भारतलाई यो जबरजस्ती अन्त्य गर्न र आफ्ना प्रतिबद्धताहरू पूरा गर्न दबाब दिन आग्रह गरेको छ । दुर्भाग्यवश, यी सबै बिन्तीहरू बहिरा कानमा परेका छन् र आजसम्म निर्दोष कश्मीरीहरूको हत्या, उत्पीडन र दैनिक आधारमा यातना भइरहेको छ ।

सन् १९९० मा कुवेतलाई इराकी सेनाले कब्जा गरेको बेला अमेरिकाका ४२औं राष्ट्रपतिको भनाइले कश्मीरका स्वतन्त्रता प्रेमी जनतालाई मोहित र मुग्ध बनाएको थियो । राष्ट्रपति बुशले भने, "यी संकटपूर्ण समयमा, हाम्रो उद्देश्य - नयाँ विश्व व्यवस्था - उदय हुन सक्छः नयाँ युग, आतंकको खतराबाट मुक्त, न्यायको खोजीमा बलियो, र शान्तिको खोजीमा अझ सुरक्षित । एक युग जसमा विश्वका पूर्व र पश्चिम, उत्तर र दक्षिणका राष्ट्रहरू समृद्ध र सद्भावमा बाँच्न सक्छन् । त्यस्तै गरी संयुक्त राष्ट्र संघको प्रेस विज्ञप्तिमा इराकको आक्रमण र कुवेतको क्रूर कब्जालाई अन्तर्राष्ट्रिय कानून र संयुक्त राष्ट्र संघको बडापत्रको स्पष्ट उल्लङ्घन भएको छ । तर वर्षौंको दौडान यी घटनाहरूले उठाएका आशाहरूलाई निराशा र निराशाले प्रतिस्थापित गरेको छ । वर्षौंदेखि संयुक्त राष्ट्रसंघले गरेको न्याय र मानवअधिकारको संरक्षण आक्रामकको आर्थिक पराक्रमसँग जोडिएको छ र विश्व शक्तिहरूको आर्थिक स्वार्थमा निर्भर छ भनी सङ्केत गर्नु मूर्खतापूर्ण नहुन सक्छ । यदि आक्रमणकारीले ठूला शक्तिहरूलाई पर्याप्त आर्थिक अवसरहरू प्रदान गर्दछ भने, मानवअधिकार उल्लङ्घन र स्वतन्त्रताको आवाजको थ्रोटलिङलाई सहज रूपमा बेवास्ता गरिन्छ । यो अतिरञ्जित हुन सक्छ, तर कश्मीर र प्यालेस्टाइनको लामो समस्याको समाधान नहुनुले यो धारणा सिर्जना गरेको छ ।

यहाँ म प्रख्यात अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय अमेरिकी वकिल, डा. करेन पार्कर (अध्यक्ष, मानवीय वकील संघ) लाई उद्धृत गर्न चाहन्छु, जसले भनेका थिए "संयुक्त राष्ट्र संघको आत्मनिर्णयको परिभाषामा ध्यान केन्द्रित गर्दा, जम्मू र कश्मीर राज्य 'स्पष्ट रूपमा' । मापदण्ड पूरा गर्योः पहिले कि त्यहाँ एक पहिचान योग्य क्षेत्र हुनुपर्छ; दोस्रो, स्वशासनको इतिहास हुनुपर्छ; तेस्रो, मानिसहरू आफ्नो वरपरका मानिसहरूबाट अलग हुनुपर्छ । चौथो कि जनतामा स्वशासनको क्षमता हुनुपर्छ; अन्तमा, जनताले 'यो चाहनु पर्छ', कश्मीरका जनताले स्पष्ट रूपमा गरे । 'सन् १९४७ पछि कश्मीरका जनताले आत्मनिर्णयको चाहनालाई कहिल्यै त्यागेका छैनन् ।

यो सम्मानित निकाय धनी, चकचकीत र चकित पार्ने शक्तिहरूका लागि देश क्लब होइन भन्ने धारणालाई हटाउने जिम्मेवारी संयुक्त राष्ट्रको हो जहाँ "भगवानका साना बच्चाहरू" को सुशोभित भवन भाग्य चयन गरिएका केही व्यक्तिहरूले तय गर्छन् । संयुक्त राष्ट्र संघले यस मुद्दामा संलग्न हुने, प्रस्तावहरू कार्यान्वयन गर्न भारतलाई प्रबल गर्ने र कश्मीरका जनतालाई सहयोग गर्ने समय आएको छ ।

त्यसो गर्नाले कश्मीरीहरूलाई मात्र नभई विश्वका अन्य उत्पीडित मानिसहरूलाई आशाको किरण प्रदान गर्नेछ, विशेष गरी जब महाद्वीपहरूमा युद्धका बादलहरू मडारिरहेका छन् र ठूला द्वन्द्वहरूका आवाजहरू स्पष्ट रूपमा सुनिन्छन् ।

काश्मिरी परिवारहरूको लागू बेपत्ताको मनोवैज्ञानिक प्रभाव

कुमार साही

७० वर्षभन्दा बढी समयदेखि कश्मीर द्वन्द्वले जनताको जीवनमा हिंसा र असुरक्षाको छाया परेको छ । यस चलिरहेको द्वन्द्वका धेरै दुःखद पक्षहरूमध्ये बलपूर्वक बेपत्ता पार्ने दुःखद कार्य हो । जबर्जस्ती बेपत्ता हुनु भनेको राज्य वा राज्य सम्बद्ध एजेन्टहरूद्वारा व्यक्तिको अपहरण, परिवारहरूलाई निरन्तर चिन्ता र डरको अवस्थामा छोड्ने गम्भीर मानवअधिकार उल्लङ्घन हो । यस सन्दर्भमा, कश्मीरका परिवारहरूमा जबरजस्ती बेपत्ता पारिएको मनोवैज्ञानिक प्रभाव गम्भीर मुद्दा हो जसमा ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

जबर्जस्ती बेपत्ताको डरलाग्दो घटना पहिलो पटक १९८९ मा भारतीय अधिशासित जम्मू र कश्मीरमा देखा पऱ्यो । अप्रत्याशित रूपमा कब्जा गर्ने सेनाहरूको तैनाथीको घर भएको क्षेत्र-आठ लाख भन्दा बढी कर्मचारीहरू, विश्वको कुनै पनि ठाउँमा शान्तिको समयमा सबैभन्दा बढी संख्यामा सेना - अन्धकारको साक्षी थियो । कश्मीरीहरू विरूद्ध अभियान सुरू गर्नुहोस् । दुर्भाग्यवश, यो पेशाले मानवअधिकार उल्लङ्घनका विभिन्न रूपहरू ल्यायो, जसमा गैर-न्यायिक मृत्युदण्ड, हिरासतमा मृत्यु, हिरासतमा यातना, यौन दुर्व्यवहार, जबरजस्ती श्रम, र सायद सबैभन्दा पीडादायी पक्षहरू मध्ये एकः जबरजस्ती बेपत्ता ।

प्रत्येक कश्मीरीप्रति व्यापक आशंकाले उत्तेजित कब्जाकारी सेनाहरूको भारी हातको दृष्टिकोणले विगत घ दशकहरूमा फैलिएको गिरफ्तारी र त्यसपछिको यातनाको अथक चक्र निम्त्याएको छ । यो पीडादायी वास्तविकताले गैर-लडाकू कश्मीरीहरूको जीवनमा लामो छाया

छायो र परिवारहरूलाई अनिश्चितता र निराशाको सामना गर्नुपरेको छ ।

जबर्जस्ती बेपत्ता पारेर आईओजेकेमा परिवारहरूमा परेको आघात गहिरो र बहुआयामिक छ । अगस्ट २०१९ को घटनाहरू अघि पनि, कश्मीर उपत्यकाले गम्भीर भावनात्मक संकटको संकेत देखाउँदै थियो । दर्दनाक घटनाहरू, आर्थिक मन्दी र परम्परागत समर्थन प्रणालीको विघटनको निरन्तर एक्सपोजरले मानिसहरूलाई मनोवैज्ञानिक तनावमा अत्यधिक जोखिममा पार्छ । एमएसएफको २०१५ कश्मीर मानसिक स्वास्थ्य सर्वेक्षणले महिला र पुरूषहरूमा अवसाद, चिन्ता विकार र पोस्ट-ट्रमाटिक तनाव विकारको समान रूपमा उच्च व्यापकता देखाउँदै पीडितहरूको एक आश्चर्यजनक संख्यालाई हाइलाइट गर्दछ ।

परिवारको सदस्यको अचानक बेपत्ताले ठूलो शोक र भावनात्मक अशान्ति निम्त्याउँछ । परिवारहरू उदासी, निराशा, क्रोध, र असहायता जस्ता भावनाका छालहरूसँग संघर्ष गर्छन्, जसले अक्सर लामो शोकको परिणाम दिन्छ । महिलाहरूको लागि, प्रभाव अझ बढी स्पष्ट छ, किनकि सामाजिक मान्यता र इतिहासको बोझले उनीहरूको भावनात्मक कमजोरी बढाउँछ ।

यस त्रासदीको बीचमा, कश्मीरका परिवारहरूले उल्लेखनीय लचिलोपन देखाउँदैछन् । हानिको लामो भावनाको बावजुद, तिनीहरू एकसाथ ब्यान्ड गर्छन् र उनीहरूको साझा सांस्कृतिक अभ्यासहरू र विश्वासहरूबाट बल प्राप्त गर्छन् । मुहल्ला समिति जस्ता सामुदायिक सहयोग सञ्जालहरूले भावनात्मक र आर्थिक सहयोग प्रदान गर्छन्, अन्त्येष्टि आयोजना गर्छन्, र प्रतिकूलताको सामना गर्दा एकताको शक्ति प्रदर्शन गर्छन् ।

आईओजेकेमा, कला, कविता र संगीत कश्मीरीहरूको लागि उपचार र भावनात्मक राहतको शक्तिशाली स्रोतहरूमा विकसित भएको छ । अभिव्यक्तिका यी सृजनात्मक रूपहरू उपचारात्मक औजार बनेका छन्, जसले काश्मिरीहरूलाई आफ्नो पीडा बाँड्न र पुनः प्राप्तिको यात्रामा लाग्न सक्षम पारेको छ । कलाको माध्यमबाट तिनीहरूले आफ्ना भावनाहरू चित्रित गर्छन्, कवितामा, तिनीहरूले आफ्नो मनको कुरा पोख्छन्, र संगीतमा तिनीहरूले सान्त्वना पाउँछन् । यी सृजनात्मक आउटलेटहरूले उनीहरूका मन छुने भावनाहरू र बितेका आफ्ना प्रियजनहरूलाई मन छुने श्रद्धाञ्जलीको रूपमा काम गर्छन्, तिनीहरूको सम्झनालाई प्रतिकूलताको सामना गर्दा जीवित राख्ने तरिका ।

धर्मले कश्मीरीहरूको हृदयमा गहिरो स्थान राख्छ, उनीहरूलाई अशान्तिको बीचमा सान्त्वना र आशा प्रदान गर्दछ । विश्वास कठिन समयमा एक मार्गदर्शक प्रकाश बन्छ, तिनीहरूलाई अर्थ र उद्देश्यको भावना प्रदान गर्दछ । धार्मिक जमघट र समारोहहरूले समुदायमा निर्णायक भूमिका खेल्छ, सामूहिक शोकको लागि ठाउँहरू प्रदान गर्दछ र साझा विश्वास साझा गर्ने मानिसहरू बीच एकतालाई बलियो बनाउँछ । काश्मिरीहरूले सामना गर्ने निरन्तर चुनौतीहरूको बावजुद, तिनीहरूको आध्यात्मिकताले बल र लचिलोपनको एक अटल स्रोतको रूपमा काम गर्दछ, तिनीहरूलाई सम्झना गराउँछ कि सबैभन्दा अन्धकार क्षणहरूमा पनि तिनीहरूको विश्वास र एकअर्कामा प्रकाश पाउन सकिन्छ ।

कश्मीरी परिवारहरूले उनीहरूको दुर्दशालाई निष्क्रिय रूपमा सहन गर्दैनन् । उनीहरूले जबर्जस्ती बेपत्ता पार्नेलाई कारबाही गरिरहेका छन् । बेपत्ता भएका आफन्तहरूको संघ (एपीडीपी) जस्ता संस्थाहरूले संसारभरि परिवारका आवाजहरू सुन्ने मञ्च प्रदान गर्छन् । सुश्री परवीना अहङ्गरको अथक प्रयासले यी परिवारहरूको न्याय खोज्ने लचिलो र अटल दृढ संकल्पलाई रेखांकित गर्दछ, प्रायः कठिन परिस्थितिहरूमा ।

जे होस्, यो याद राख्नु महत्त्वपूर्ण छ कि यो बलले तिनीहरू पीडाबाट मुक्त छन् भन्ने होइन । यो तिनीहरूको लचिलोपनको संकेत हो, तर यो हामीलाई भित्र पस्न र मद्दत गर्नको लागि कल पनि हो । कश्मीरका जनतालाई जबरजस्ती बेपत्ता पार्ने दिगो प्रभावहरूको सामना गर्न मनोवैज्ञानिक समर्थन र स्रोतहरूको तत्काल आवश्यकता छ । जबरजस्ती बेपत्ता सम्बन्धी भयानक मानवअधिकार उल्लङ्घनलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा मान्यता र निन्दा गरिनुपर्छ ।सरकार र अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले यी अपराधहरूको जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्न र पारदर्शी अनुसन्धान संयन्त्र स्थापना गर्न संयुक्त कदम चाल्नुपर्छ ।

वीरलाई सरापेर विदेशीको बिगुल फुक्ने राजनीति

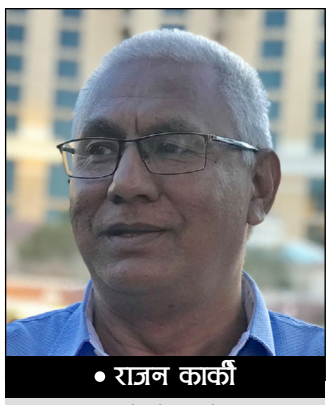

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

यस्तो पनि परिवर्तन हुन्छ ? जसले नेपाल बनाइदियो, उसलाई राष्ट्रनिर्माता भन्न डरलाग्ने ? जसले दिव्य उपदेश दिए, त्यो मान्न नसक्ने ? जो आफ्नै पुर्खाप्रति गौरव गर्न सक्दैन, सम्मान गर्दैन, त्यस्तो परिवर्तनको के औचित्य हुन्छ र ?

पुर्खालाई सराप्ने, आफ्ना वीर पुर्खालाई नकार्छौं, विदेशी मार्क्स, लेनिन, माओ, गान्धीको पूजा गर्छौं, तिनलाई आदर्श मान्छौं । जबसम्म आफ्नै माटो सुहाउँदो पृथ्वी विचार अँगाल्दैनौ तबसम्म देशको ओरालो यात्रा रोकिदैन । विदेशी विचारले देश हाँक्न सक्दैन भन्ने पटक पटक प्रमाणित भइसक्यो । अझै पनि देशलाई स्वार्थको प्रयोगशाला बनाइरहने ? जुन परिवर्तन भयो, त्यो स्वार्थी राजनीति र अपराधी गुँड बाहेक भयो के ?

बिकल्प छैन, जनता बाध्य छन् । यी कस्ता नेता हुन्, जसलाई मतदान गर्ने जनताले नै दया गर्छन्, घृणा गर्छन् । माया गर्दैनन्, सम्मान दिदैनन्, कुनै पनि नेताले जनताको सम्मान आर्जन गर्न सकेनन् । कुनै नेता बिना सुरक्षा जनतावीच जानसक्दैनन्, यो कस्तो परिवर्तन भएछ ?

जनताले सुखानुभूति, राहत खोज्नु स्वभाविक हो । अवसर र नाना, खाना, छाना खोज्नु उनीहरूको अधिकार हो । यसैका लागि संविधानसभा चाहियो, गणतन्त्र ल्याइयो । संघीयता चाहियो, धर्मनिरपेक्षता घोषणा गरियो । न संविधानले काम गऱ्यो, न गणतन्त्र फलिफाप हुनसक्यो । संघीयता र जुकामा भिन्नता रहेन, परिवर्तनका नाममा राजनीति र अपराधी तत्व मिलेर जनताको रगत चुसिरहेछन् । धर्मनिरपेक्षता भनेको धार्मिक विभेद बढाउने र गरीबलाई धर्मान्तरण गराएर नेतालाई धनाध्ये बनाउने व्यवसाय बन्यो । सामाजिक लज्जा र उदाहरणीय आचरण रहेन । संस्कार र संस्कृतिका बिरासत ढल्दै गए । आफ्नो पहिचान मेटाउने यस्तो बाइफाला राजनीतिले देशलाई बिखण्डन र विभाजन गराउँछ, गरिरहेछ । अहिले जसरी एकताको गाँठो फुस्किदै र आपसी मतभेद बढ्दै गएको छ, यो सबैको कारक यही नेतृत्वको नैतिकहीनताले हो ।

नेपालले अपनाएको पद्धति भनेको वेष्ट मिनिष्टर पद्धति हो । यो पद्धतिमा लिखित संविधानभन्दा बढी नैतिक बलले काम गर्छ । बेलायतमा १७०७ मा स्थापित भएदेखि यो पद्धति संसदमा सत्तापक्ष र प्रतिपक्ष अर्थात सिटिङ र वेटिङ सरकार हुन्छ । आश्चर्य १ सय ७५ मा ३२ सिटेले सरकार बनायो, पहिलो दलले समर्थन दियो । यो विश्वमै अचम्मलाग्दो परिदृश्य हो । प्रतिपक्ष नै पक्षजस्तो भाग शान्ति जय नेपालमा रमाइरहेको छ । प्रतिपक्ष नै रहेन संसदमा । ससाना दललाई लतारेर र प्रमुख प्रतिपक्ष एमालेलाई तह लगाउन जुन गठबन्धन बनेको छ, त्यो आफैमा सिद्धान्तहीन गठबन्धन हो ।

यसमाथि भारतले नेपालमा २० करोडसम्मको योजना सिधै दूतावासले सञ्चालन गर्न अधिकार दिइएको छ । यो भनेको नेपाली मानसिकतामा भारतवाद लाद्नको लागि हो । विश्वमा कुनै एक मुलुकले अर्को मुलुकमा स्वेच्छाचारी हिसिवले जति पनि योजनामा यसरी लगानी गर्न पाउँछ ? यो स्वतन्त्र राष्ट्रको विशेषता कसरी हुनसक्छ ? हरेक राजनीतिक र कूटनीतिक मामिलामा उठेको नेपाल लड्दैछ, लडेको नेपाल उठ्ने सम्भाबना कम छ, कसरी र कतातिर लतारिदै जाने हो, भयग्रस्त अवस्था छ । अनुभवीहरू भन्छन्- नेपाली राजनीतिमा कायरहरूको राज चल्यो । कायरताकै कारण नेपाल विश्वशक्तिको भूराजनीतिको रण्डखाल बन्यो । यो भूराजनीतिक भूमरीमा नेपालको स्थिति भयग्रस्त बन्दो छ ।

निश्चित रूपमा उही विजयी हुन्छ, जो विजयी हुने साहस राख्छन् । सायद यही विषयमा हेलेन केलरले लेखेका थिए- अन्धो हुनु नराम्रो हो तर आँखा भएर पनि नदेख्नु झन खराब हो । त्यसपछि मान्यता बस्यो- अमर हुन रहर गर्नेले आफूमा भएको खुबी देखाउन सक्नुपर्छ । नेपालमा परिवर्तन गर्न रहर गर्नेहरूले परिवर्तन ल्याउन सफल भए, यसमा राजतन्त्रले जनइच्छा परिवर्तन नै हो भने स्वीकार छ भनेर सघायो । तर परिवर्तनको १७ वर्षको परिदृश्यको आधारमा भन्न सकिन्छ- परिवर्तन गर्न रहर गर्नेहरूमा विजयी हुने साहस देखाए तर विजय कायम राख्ने नैतिकता र निष्ठा देखिउन सकेनन् । राष्ट्र असफल हुँदैछ ।

जुन नेता राष्ट्रलाई प्रेरणा दिन्छ, जनताको अपेक्षा पूरा गर्छ, त्यो नै महान नेता हो । यस दृष्टिमा हामीसँग एकजना पनि नेता छैनन् । किनभने विगत १५ वर्षमा जनताका लागि न कुनै नेता प्रेरणाको स्रोत बने, न जनताको अपेक्षा र आशा परिपूर्ति गर्न अग्रसर भए । जनता मात्र निर्वाचित सरकार जन्माउने अजिव लाग्ने चुनावी कारखाना बनाइएका छन् ।

राजनीतिक असक्षमताकै कारण नेपालमा राष्ट्रसंघ, भारत, अमेरिका, युरोपियन, चीनका अनेक दवाव, प्रभावका घटनाहरू हुँदै गए । राजतन्त्रलाई किनारा लगाएर धर्मनिरपेक्षता र संघीयतासहितको संविधानले राष्ट्रलाई भ्रष्टाचारको पोखरी बनाइदियो । ०६३ सालदेखि परिवर्तन हामीले ल्याएका हौं भन्ने महारथीहरूकै शासन छ, तिनले ल्याएको पद्धति नै चलेको छ, देशका लागि सतिसालको मूलथाम बनेर कुनै नेतृत्व चट्टान जसरी उभिन सकेनन् । समाजवाद र सर्वहारीवाद दुबै सत्ता र सम्पत्तिका लागि मिल्न सक्छन्, पुँजीवादी समाजवादको बाटो क्रान्ति सम्भव छ भन्न पनि सक्छन् र भ्रष्टाचारको एउटै कुण्डमा सँगसँगै डुबुल्की मार्न पनि सक्छन् । यिनले भनेको समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली भनेको आफू नेपालको सदावहार जर्नेल बनिरहने राजनीतिमात्र हो । यस्तो राजनीतिले देश लुट्छमात्र ।

न बिधि छ, न बिधान, लुटिरहेका छन् ।

प्रजातन्त्र अपरिहार्य छ भन्ने कांग्रेसले मार्क्स र माओवादलाई विश्वासको मत दिएका छन् । बिखण्डनवादीले समेत संसदमा प्रवेश पाए । धरातलीय यथार्थ भनेको परिवर्तन भयो, न्यायपालिकालाई समेत सर्वदलीय संस्था बनाइयो । संक्रमणकालीन न्याय स्थापित हुनसकेन । अपराधीलाई माफी दिन थालियो । विधिको शासन अन्धाले हात्ती छामेजस्तो हुनपुग्यो । संविधान, संसद, सरकार, संवैधानिक निकायहरू असफल भइसके । जवाफदेही हुन कोही तैयार छैनन् । राजनीति पैसा कमाउने माफियाकरण हुनपुग्यो । संसददेखि हरेक पद किनबेच हुनथाल्यो । लोकतन्त्र भनेको चुनाव हो, जसरी पनि चुनाव जित्ने र लोकतन्त्रलाई खोरिया बनाएर फाँड्नेहरू आफूलाई देवताको अवतारका रूपमा स्थापित गर्नथाले । दुशासन प्रवृत्ति सच्चिने आशा कमजोर बन्दैगयो । नेतृत्वको स्वार्थलाई खेलाएर शक्तिराष्ट्रहरूले नेपाललाई शक्तियुद्धको अखडा बनाइदिए । आँखा देख्ने अन्धा र विवेक गुमाएका विवेकहीनहरू हरेक पार्टीमा छन्, नागरिक समाजमा छन्, प्राध्यापन, वकिल, पत्रकारिता, व्यापार, उद्योग सबैतिर छन् । नेपाल अराजनीतिको रजगज क्षेत्र बन्यो ।

नेपालमा अमेरिकी चासो छ । भारत र चीनको स्वार्थ बेजोडले बढेको छ ।

नेपालले पनि ऋण लिएर पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल बनायो । तिर्नसक्ने हैसियत रहेन, भैरहवा र पोखरा विमान स्थल चल्न सकेका छैनन् । चीनको एक्जिम बैंकको २२ करोड डलर र एडीवीको ऋण गलपासो भइसक्यो ।

नेतृत्व आफ्नो आवश्यकता र हैसियत बिर्सेर कमिशनमुखी बन्दा विदेशी रणनीतिमा फस्दै र चुक्दै गएको छ । नेपालको स्वराज र स्वाधीनता नजोगिने पो हो कि ? खतरा बढेको छ । जोगाउने देशभक्त नेतृत्वले हो, बहादुर शाह बन्ने ल्याकत कुनै नेतामा झल्किदैन । स्वार्थ पूरा हुन्छ भने भ्रष्ट हुन सबै तैयार छन् ।

नेपाललाई समृद्धि चाहिन्छ । समृद्धि चीनविरूद्ध अमेरिका, अमेरिकाविरूद्ध चीन अथवा भारतविरूद्ध चीनलाई नेपाली भूमिमा दाह्रासिंहको कुस्ती खेलाएर चाहिएको होइन । हिजो पनि नेपालले सयौं मुलुकसँग सहयोग लिएको थियो, आज पनि ऋण, अनुदान लिइरहेकै छ । हिजो कुनै विवाद थिएन, आज विवाद किन बढेको छ ? भूराजनीतिक रणभूमि हुनबाट जोगिने ल्याकत र अक्किल नेतृत्वमा नहुँदा संकट बढेको हो ।

हिजो र आज के भूल भयो, भविष्यमा नेपाल र नेपालीको हितमा के कसो गर्दा राष्ट्रिय शक्ति सञ्चय निर्माण हुनसक्छ, त्यतातिर चिन्तन हुनुपर्छ । यो चासोलाई संवोधन गर्नु राज्यको, संसदको, नागरिक समाजको, बुद्धिजीवीवर्गको र आम नागरिकको कर्तव्य हो । हेक्का राख्नैपर्ने विषय भनेको न हिजो पञ्चायत खराव थियो, न बहुदल । आज लोकतन्त्र पनि खराव पद्धति होइन । खरावी नेतृत्वमा छ । नेतृत्व विधिमा नचल्नुमा छ । लोकलज्जा त्याग्नुमा छ । हेक्का रहोस् ।

पुर्खालाई सराप्ने, आफ्ना वीर पुर्खालाई नकार्छौं, विदेशी मार्क्स, लेनिन, माओ, गान्धीको पूजा गर्छौं, तिनलाई आदर्श मान्छौं । जबसम्म आफ्नै माटो सुहाउँदो पृथ्वी विचार अँगाल्दैनौ तबसम्म देशको ओरालो यात्रा रोकिदैन । विदेशी विचारले देश हाँक्न सक्दैन भन्ने पटक पटक प्रमाणित भइसक्यो । अझै पनि देशलाई स्वार्थको प्रयोगशाला बनाइरहने ? जुन परिवर्तन भयो, त्यो स्वार्थी राजनीति र अपराधी गुँड बाहेक भयो के ?

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

सधैं झुठको सहरा लिँदै प्रधानमन्त्री दाहाल

प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले गत पुस १० गते आफ्नो एक वर्षे कार्यकालको समिक्षा गर्दै राष्ट्रको नाममा सन्देश दिएका थिए । उक्त सन्देशमा भनिएको थियो विकास, सुशासनका लागि यथास्थितिलाई ताडेर नयाँ कार्ययोजना सहित अघि बढ्ने संकल्पन गरेको छु भनेर । विश्वविद्यालयहरूमा राजनीतक भागबण्डा अन्त्य गर्ने, असक्षम राजदूत र मन्त्रीहरूलाई हटाउने र आफ्नो कार्यशैली परिवर्तन गरी आवश्यक र अपरिहार्य कार्यक्रम बाहेक अन्यन्त्र सहभागि नहुने प्रतिवद्धता जनाएको भएपनि आफ्नो प्रतिवद्धता विपरित प्रतिवद्धता जनाएको भोलीपल्ट नै व्यक्तिगत उदेश्य पूरा हुने गरी गोरखामा राखिएको उनको पार्टीको कार्यक्रममा पुगेर सरकारी साधन स्रोतको दुरुपयोग गरे । त्यहाँ आफ्नी नातिनीको घर रहेकाले प्रधानमन्त्री दाहालले नातिनीलाई भेट्नैका लागि पार्टीको कार्यक्रम राख्न लगाएका थिए ।

प्रधानमन्त्री दाहाल यस्ता व्यक्ति हुन् उनी जे बोल्छन् त्यो गर्दैनन्, जे बोल्दैनन् त्यो मात्र गर्दछन् । त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो विश्वविद्यालयमा राजनीतिक भागबण्डा नगर्ने उद्घोष गरेको मसि सुक्न नपाउँदै त्रिविको उपकुलपतिको लागि विज्ञापन आह्वान गरियो । त्यो आह्वान माओवादी समर्थक एक व्यक्ति नै लागि राखिएको थियो । सो आह्वानको व्यापक विरोध भएपछि त्यसलाई खारेज गरि अर्को विज्ञापन गरिएको छ त्यसमा पनि खोट देखिएको छ । एक व्यक्तिका लागि विज्ञापन गरिएकोले गर्दा प्रधानमन्त्रीले भनेको भागबण्डा नगर्ने शब्दकै बेइज्जत भएको छ । नयाँ विज्ञापनमा समेत उपकुलपतिको योग्यता विद्यावारिधी नराखेर स्नात्तोकर राखिएको छ । अनुसन्धान र परियोजना सम्पन्न गरे वापत् दिइने अंकभार निकै कम राखिएकोले यसबाट त्रिविको सुधार हुन सक्ने सम्भावना नै नरहेकाले गर्दा सबैभन्दा पहिला यो छनोट समिति नै विघटन गरिनु उपर्युक्त हुनेछ । त्यस पछि राजनीतिक बाहिरका सक्षम व्यक्तिको नेतृत्वमा उपकूलपति छनोट समिति बनाइनुपर्दछ । त्रिविलाई सही नेतृत्व दिने सक्ने नेतृत्व छान्नका लागि प्रधानमन्त्री दाहालले क्रमभंग गर्ने पर्दछ के यसका लागि उनी तयार छन् त ?

यसअघि पनि नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान (नास्ट) उपकुलपति नियुक्ति गर्दा प्रधानमन्त्री र शिक्षामन्त्रीले भागवण्डा गरेर उपकुलपतिमा शिक्षामन्त्रीको निर्वाचन क्षेत्र सुनसरीका दिलिप सुब्बालाई उपकुलपतिमा र गोरखाका रविन्द्र ढकाललाई सदस्य सचिवमा नियुक्त गरिएको हुनाले त्रिविमा मेरिटोक्रेसी लागु हुन्छ भन्ने आधार देखिँदैन । प्रधानमन्त्री दाहालले प्रधानमन्त्री कार्यालयको संरचना बदल्ने प्रतिवद्धता जनाएका र त्यही प्रतिवद्धता पुरा गरे भनेर केही थान कर्मचारी कटौती गर्नुभएको छ । भन्नै पर्दछ प्रधानमन्त्री काम प्रधानमन्त्रीको कार्यालय सिंहदरबारबाट होइन प्रधानमन्त्रीको सरकारी निवास बालुवाटारबाट हुने गरेको छ भने निजी निवास खुमलटारबाट पनि त्यस्ता काम हुने गरेका छन् । प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालय नफेरेसम्म भ्रष्टाचारको अन्त्य र सुशासनको सम्भावना नै देखिँदैन । १० वर्ष सम्म द्वन्द्वको नेतृत्व गरेका प्रधानमन्त्रीले आफ्नो सचिवालयमा छोरी ज्वाई बुहारी लगायत आफन्तले भर्नु कति जायज र उपर्युक्त हुनसक्छ ?

आफ्नो प्रतिवद्धता पूरा गर्न आजसम्म कार्यक्षमतामा कमजोर भएका नत राजदूतलाई नै फिर्ता बोलाइयो न त मन्त्रीहरूलाई नै । राजदुतलाई कुन मेरोटोक्रेसी र कार्यक्षमताका आधारमा नियुक्त गरिएको छ र ? भागवण्डाका आधारमा मोटो रकम लिएर नियुक्त गरिने भएकाले प्रधानमन्त्री दाहालले प्रियतावादलाई ध्यानमा राखेर त्यस्तो लोकप्रिय प्रतिवद्धता जनाएको मात्र हुन् । प्रधानमन्त्री दाहालको राजदूत नियुक्तिमा प्रत्यक्ष संलग्नता रहेको छ, चाहे एमालेसँगको गठबन्धनमा रहँदा होस् चाहे कांग्रेसको गठबन्धनमा रहँदा होस् । आर्थिक सहयोग र नाता सम्बन्ध नै राजदूत नियुक्तिको सबै भन्दा बलियो आधार बन्ने गरेको छ । ठुलो आर्थिक सहयोग लिएर र नाता सम्बन्धमा रहेकाहरूलाई राजदूत नियुक्त गरिएको हुनाले कार्यसम्पादन आधारमा फकाउने कुरा सफेद झुठबाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । मन्त्रीहरूको कार्यक्षमतालाई त मजाक बनाइएको छ । विषयगत ज्ञानुको अभाव ट्याक रेकर्ड राम्रो नभएको जान्दाजान्दै मन्त्री बनाइएकाहरूले डेलिभरी दिन्छन्, भ्रष्टाचार रोक्न र सुशासन दिन सक्छन् भन्नु नै आपत्तिजनक रहेको छ । भ्रष्टाचार रोक्न र सुशासन दिन कस्सिएका केही मन्त्रीहरूको हात बाँधिएको छ । कतिपय मन्त्रीहरू स्वतन्त्र नै छैनन् । उनीहरू पार्टीका शिर्ष नेताको आदेश पालकमात्र बनेका छन् । त्यस कारण राजदूत र मन्त्रीहरूको मूल्यांकन गर्ने प्रक्रिया र उच्चस्तरीय संयन्त्र बनाउन किन सक्दैन ? प्रधानमन्त्री दाहालले यदि त्यस्तो संयन्त्र बन्दैन भने फिर्ता बोलाउने अभिव्यक्ति दिनु नै प्रियतावाद होइन र ।

प्रधानमन्त्री दाहाले गर्वका साथ प्रस्तुत गरेको अर्को विषय हो भ्रष्टाचारी विरुद्ध गरिएका कारबाही । उनले देशमा भिआईपी कल्चर स्थापित भएको र हाइप्रोफाइललाई कानुनले छुँदैन भने भाष्य स्थापित भएकोमा आफ्नो नेतृत्वको सरकारले त्यसलाई अन्त्य गरेको दाबी गरेका छन् । नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्ड, ललिता निवास जग्गा काण्ड, सुन तस्करी काण्डमा संलग्न रहेकालाई कानुनी दायरामा ल्याएको बताएका भएपनि सुन तस्करी काण्डमा उनैको पार्टीका नेता कृष्णबहादुर महरालाई किन कानुनी दायरामा ल्याइएन ? तस्करहरूसँग दोहोरो, तेहरो सम्वाद भएपनि महरालाई भने बचाइयो । ललिता निवास जग्गा काण्डमा दोषी देखिएका माधवकुमार नेपाल, बाबुराम भट्टराई र पूर्वमुख्यसचिव लीलामणि पौडेललाई उन्मुक्ति दाहाल सरकारले नै दिएको होइन र ? आफूले प्रतिवद्धता जनाएका विषयमा अहिलेसम्म त्यस्तो प्रतिवद्धता पूरा हुने संकेतसम्म देखिएको छैन उल्टो भ्रष्टाचारीहरूलाई कारबाही गरे भनेर जनतालाई ढाँटिरहनु भएका प्रधानमन्त्री दाहालले माधव नेपाल, बाबुराम भट्टराई र लिलामणि पौडेललाई कानुनी दायरामा ल्याएर देखाउनु होस् प्रधानमन्त्री ज्यू । अनि तपाईका कुरा पत्याउला नत्र भने आफ्नो स्वत्ता स्वार्थलाई हेरेर गरिने प्रतिवद्धताहरू प्रियतावाद भन्दा अरु केही हुन सक्दैनन् भन्ने हामीले ठानेका छौं ।

सार्वजनिक शिक्षा सुधार्न स्पष्ट हस्तक्षेप खोइ ?

टीका भट्टराई

अहिले संसद्को शिक्षासम्बन्धी समितिमा छलफलमा रहेको विद्यालय शिक्षा विधेयकको पेचिलो मुद्दाका रूपमा निजी विद्यालयहरूलाई गैरमुनाफा मोडमा लैजाने विषय उठेको छ । पक्कै हो, निजी तवरमा चलाइएका नाफामुखी विद्यालयहरूको व्यवस्थापन विद्यालय शिक्षा व्यवस्थापनको प्रमुख पाटो हो तर यति-उति वर्षमा यी विद्यालय गुठीमा लैजाँदैमा मात्र हाम्रो शिक्षा सुधिँदैन ।

आम रूपमा यी विद्यालयले चर्को शुल्क लिन्छन् भन्ने कुरा मात्र ओकल्ने वामपन्थीहरू अन्धाधुन्ध रूपमा वर्गीय विभेद जन्माएको कुरा मात्र गर्छन् । आफैं आफ्ना छोराछोरी, नातिनातिना निजीमा राख्छन्, नेता हुँदा निजीकै पृष्ठपोषण गर्छन्, चन्दा तिनीहरूबाटै असुल्छन् । कति त तिनकै मालिक छन् । निजी विद्यालयका मालिकहरूले संसदीय समितिमै गएर चुनौती पनि दिए । माओवादीले शिक्षाको सत्ता आफ्नो हातमा हुँदा नयाँ निजी विद्यालय खोल्न प्रतिबन्ध लगाएर एकातिर सैद्धान्तिक अन्धभक्तहरूको सहानुभूति बटुले अनि निजी विद्यालयवालाहरूबाट वाहवाही । नयाँ निजी विद्यालय नखुलेका ठाउँमा सार्वजनिक विद्यालयहरूमा सुधार भयो कि भएन, अध्ययन गर्ने त वास्ता गरिएन, सुधार भएको देखिएको भने छैन । भरोसा उठिसकेका यी विद्यालयमा भरोसा फर्काउने शब्द पनि कसैले खर्चेको सुनिएन । बरू जनता नै बस्तीहरूबाट नजिक निजी विद्यालयहरू भइरहेका ठाउँमा बसाइँ सर्न थाले । त्यसै विद्यार्थी कम भइरहेका सार्वजनिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थी संख्या झन् घट्न थाल्यो ।

हुन्छ के त ? मुनाफाखोर होऊन् या सार्वजनिक गुठी, दुवै थरीको मुख्य समस्या भनेको बिनानक्सांकन, बिनासेवाक्षेत्र निर्धारण जतातत्तै विद्यालय खोलिनु हो । यसले हुन्छ के त ? यसले सरकारलाई सेवा प्रवाह गर्न अनिश्चितता थप्छ । के हुन्छ त यसबाट ? सरकार आफ्नो जिम्मेवारीबाट हटिहाल्न सक्दैन । अर्थात्, ठूलो संख्यामा विद्यार्थी नभए पनि विद्यालय बन्द गर्न सक्दैन । सेवा महँगो पर्छ । के हुन्छ त त्यसले ? सक्नेले निजीमा पढाएकै छन् ! सरकारको पनि थप खर्च लाग्दैन भन्ने लाग्न सक्छ ।

व्यवस्थापकीय पक्षको चुरो यही हो– एकातिर सरकार अदक्ष रूपमा खर्च गरिरहन्छ, अर्कातिर नहुने जनता पनि आफ्नो गोजीबाट शिक्षामा पैसा खर्च गरिरहन बाध्य हुन्छन् । सरकारले जनतालाई भरोसा हुने गरी सेवा दिँदा जनताको खर्च बचत हुन्छ, बचेको रकम अरू आर्थिक गतिविधिमा लाग्न सक्छ ।

अहिले निजी विद्यालय नियमन गरेर जनप्रियता कमाउने दौडमा खुद्रा कुरामा ध्यान गइरहेको छ । काठमाडौं उपत्यकाको कुरा गर्ने हो भने, विद्यार्थीहरू बूढानीलकण्ठदेखि भैंसेपाटीसम्म पुग्ने गर्छन् । यसले ल्याउने यातायत र प्रदूषण अनि विद्यार्थीमा आइपर्ने दबाबको हिसाब त अलग्गै छ । अहिलेसम्म आएका निजीकरण नियमनका तर्क-वितर्कहरू वर्गीय दृष्टिका मात्र छन्, त्यो पनि ओठे शब्दावलीमा मात्र । व्यवस्थापकीय हिसाबमा त आएकै छैनन् ।

खासगरी सहरबजारमा यतिका विद्यार्थीहरूलाई निजी विद्यालयहरूले सेवा दिइरहेका छन् । लिनेले पैसा तिरेर शिक्षा लिइरहेका छन् । यिनका लागि सरकारले खर्च गरिरहनु आवश्यक छैन । सबै अभिभावक तिर्न नसक्ने पनि छैनन् । यो अर्थमा सरकारको बचत भएको छ । यसर्थ, देशभरि एउटै अवस्था कायम गर्नु पनि आवश्यक छैन । यो पालिकाको तजबिजमा बन्दोबस्त गर्ने गरी छाडिदिन सकिने विषय हो । जहाँ थोरै जनसंख्या मात्र सार्वजनिक विद्यालयमा जान्छ, त्यहाँ पालिकाहरूले नै खर्च तिरेर निजी विद्यालयमा पठाउन पनि सक्छन् । सेवा क्षेत्र निर्धारण गर्ने हो भने निजी होस् वा सामुदायिक, अभिभावकमध्ये कसले तिर्न सक्छ, कसले तिर्न सक्दैन, त्यो वडा वा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले थाहा पाउँछ । अनिवार्य निःशुल्क शिक्षा पाए-नपाएको पक्का गर्ने एक अधिकारी तोकिनु जरूरी हुन्छ । सम्भवतः निजी विद्यालयले दिनुपर्ने दस प्रतिशत छात्रवृत्तिबाट पनि काठमाडौंजस्ता सहरमा तिर्न नसक्ने अभिभावकलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्न पुग्छ ।

निजी विद्यालयवालाहरूले आफ्नो लगानी रहेकाले त्यसको रक्षा गर्ने दलील व्यक्त गरिरहेका छन् । हामीलाई थाहा छ, केही अपवाद छाडेर धेरै विद्यालय टहराबाट सुरू भएका हुन् । त्यसमा अभिभावककै लगानी थुप्रिएको हो तर पनि राज्यले कानुन बनाएरै कम्पनीमा जान स्वीकृति दिएकाले त्यसलाई व्यवस्थापन नगरी नयाँ ऐनले सम्पत्ति बेदखल गर्न मुनासिब हुन्न । यद्यपि दलहरूको इच्छाशक्ति भए गर्न नसकिने कुरा होइन । हरेक ठूलाठालु दल सम्बन्धित नेताहरूको विद्यालयमा स्वार्थ रहँदा यो विकल्प न पारित हुन्छ, न कार्यान्वयन । जे भए पनि केही पुँजी निर्माण भएको छ । निजी विद्यालयहरूलाई उच्च र/वा प्राविधिक शिक्षाको जिम्मा दिऔं । सरकारले भौचर दिएर त्यस्तो शिक्षा व्यस्थापनमा सहुलियत प्रदान गर्न सक्छ । यद्यपि यसमा पनि नक्सांकन र जनशक्ति मागको प्रक्षेपण गर्नु आवश्यक हुन्छ । सरकारले यस्तो शिक्षामा आधारभूत शिक्षामा जस्तो चिन्ता गरिरहन आवश्यक हुँदैन । यो तुलनात्मक रूपमा बजारलाई छाड्न सकिने विषय हो ।

निजी विद्यालयहरूको अर्को दलील 'यहीँ गुणस्तरीय शिक्षा दिएर भारतका दार्जिलिङ र मसुरीजस्ता ठाउँमा जाने पैसा जोगाएका छौं' भन्ने हो । एउटा त यो कति ठूलो रकम हो भन्न गाह्रो छ, अर्को कुरा, नाफामुखी विद्यालयले गर्दा सार्वजनिक शिक्षामा सुधार हुने जनदबाब निस्तेज पारिदियो । जो केटाकेटी पढाउन सक्षम र सचेष्ट थिए, उनीहरूले सामुदायिक विद्यालय सुधार गर्न प्रयत्न गर्नुको साटो निजी विद्यालयको आश्रय लिए । कति शिक्षकहरूको दाबी के पनि छ भने, निजी विद्यालयको पढाइभन्दा पनि त्यहाँ हुनेखाने र प्रतिभावान् नै विद्यार्थीहरू छानिएर गएकाले परिणाम राम्रो निस्केको हो । यद्यपि ती विद्यालयका उत्पादन विदेश गएर पनि ती देशका श्रममुखी काममै लागेको अर्को थरीको दाबी छ । अर्थात्, निजीले शिक्षा दिए तर प्रतिभा तिखारेनन्, बरू अंग्रेजी र घोकाइले उच्चता अवरूद्ध गरिदिए । यी पक्ष थप अध्ययनका विषय हुन् तर केही समयको केही खर्च देशबाट बाहिर जान कम हुँदा सार्वजनिक संस्थाप्रति नै उठेको भरोसाको मूल्य कति हुन्छ, त्यो हिसाब गरिनसक्नु हुन्छ ।

अहिले निजी विद्यालयमा पठाउनु फेसन र प्रतिष्ठाको विषय भएको छ । सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना गरिदिनु विद्यार्थीलाई सजाय पाए जस्तो लाग्छ । निजीमा पनि शुल्क कम भएका विद्यालयमा भर्ना गरेर अभिभावकलाई आफ्नो प्रतिष्ठा बढेको लाग्दैन । निजी विद्यालयमा पढाउने अभिभावकलाई आफ्ना नानीहरू सामुदायिक विद्यालयमा पढ्ने केटाकेटीहरूसँग सकेसम्म नभेटून् जस्तो लाग्छ । नभेटेपछि अविश्वास बढ्छ । विद्यालय जनतालाई एकताबद्ध गर्ने समाज संयोजकका रूपमा जसरी आउनुपर्ने हो, त्यसको विपरीत विभाजकका रूपमा स्थापित भइरहेको छ । सामाजिकीकरणका दृष्टिले चिन्ता र चुनौतीको विषय यही हो । यो क्रम जारी रहन्छ र समाजमा विस्तारै दूरी बढ्दै जान्छ । यसले समाजलाई वर्गीय रूपमा विभाजन गर्ने प्रक्रिया संस्थागत गर्छ । समाजमा वैमनस्य बढ्छ । यसमा शिक्षक निरपेक्ष छन् र यसप्रति त्यो समूहको खासै वास्ता पनि देखिँदैन । राम्रो गर्छु भन्ने सामुदायिक विद्यालयहरू पनि अंग्रेजी माध्यममा लैजाने र अतिरिक्त शुल्क लिएर एउटै विद्यालयमा हुने र नहुनेबीचको कुण्ठा बढाइरहेका छन् । समाजको मूल्यमा निजी विद्यालयहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्छौं भन्नु ठूलो पाखण्ड हो । यो निजीकरणले निम्त्याएको र राज्यले सम्बोधन गर्न नसकेको पक्ष हो । यसमा समाज एक हदसम्म आफैं जिम्मेवार भए पनि निरीह छ ।

विद्यालय शिक्षा विधेयकमा निजी सम्बन्धित केही पेचिला प्राविधिक प्रश्नहरू पनि छन् । जस्तै– शिक्षा निःशुल्क हुनुपर्छ भन्ने प्रावधान निजी विद्यालयका हकमा लागू हुने कि नहुने ? कसरी हुने ? निजीले उठाउन पाउने भए सार्वजनिक विद्यालयले चाहिँ किन नपाउने ? यस्ता विषयमा कानुनी निरूपण र छलफल हुन बाँकी नै छ ।

●●●

> अहिले निजी विद्यालय नियमन गरेर जनप्रियता कमाउने दौडमा खुद्रा कुरामा ध्यान गइरहेको छ। काठमाडौं उपत्यकाको कुरा गर्ने हो भने, विद्यार्थीहरू बूढानीलकण्ठदेखि भैंसेपाटीसम्म पुग्ने गर्छन्। यसले ल्याउने यातायत र प्रदूषण अनि विद्यार्थीमा आइपर्ने दबाबको हिसाब त अलग्गै छ। अहिलेसम्म आएका निजीकरण नियमनका तर्क-वितर्कहरू वर्गीय दृष्टिका मात्र छन्, त्यो पनि ओठे शब्दावलीमा मात्र। व्यवस्थापकीय हिसाबमा त आएकै छैनन्।

●●●

सायद सेवा क्षेत्र निर्धारण गरेपछि आफ्नो सेवा क्षेत्रभन्दा बाहिर र/वा निजी विद्यालयमा लैजाने अभिभावकलाई शुल्क लगाउन सकिन्छ या आधारभूत शिक्षा पाउने अधिकार स्वेच्छाले छाडेको मान्न पनि सकिएला । यसका लागि थप छलफल जरूरी हुन्छ ।

मुख्य कुरा भावनात्मक भएर निजी विद्यालय चाहिन्छ वा चाहिन्न भनेर भन्नुभन्दा निजी विद्यालय किन जन्मे र अब ती नजन्मन के गर्नुपर्छ, तिनले दिए भनेका कुरा हामी हाम्रो सार्वजनिक शिक्षा नबिगारी अत्यधिक लगानीबिना कसरी गर्न सक्छौं भन्ने हिसाबले सोचौं । सरकारी सुध्रे निजी त्यसै हराउँछन् जस्तो हावादारी कुराचाहिँ नगरौं । स्पष्ट हस्तक्षेप नभएसम्म सार्वजनिक विद्यालय सुध्रिन्नन् किनभने निजी विद्यालयहरू तिनीहरूको आवश्यकतामा भन्दा सामुदायिक विद्यालयको अभाव र असफलताको भूमिमा जन्मेका हुन् । शिक्षा सुधारमा राजनीतिक प्रतिबद्धता छ भने स्पष्ट आशय अगाडि राखी निजी विद्यालयको समूहसँग संवाद गरी सहमति बनाऔं । जे भने पनि कर्मचारीतन्त्र यस्ता विषयको निर्णायक पक्ष हो । उसलाई पनि संवादमा नछुटाऔं । अब कोरा सिद्धान्त र वादले मात्र हुँदैन । यसका सीमाहरू पातला भइसके । निजीवालाहरू पनि नेता एवं सरकारका बाध्यता बुझ्छन् । उनका संरक्षक नेताले सत्ता गुमाए भने उनीहरूको पनि खैरियत रहँदैन । नयाँ खोल्न नदिँदा कमाउनेहरूले कमाइ पनि सके, अब उनीहरू पनि पक्कै उच्च तहमा जान चाहन्छन् । *(इकान्तिपुर)*

पृथ्वीनारायण शाहलाई किन सम्झने ?

बुद्धीनारायण श्रेष्ठ

नेपालको सिमाना एकीकरण र सुदृढीकरण गर्ने चाहना राख्ने अभियन्ता पृथ्वीनारायण शाहको विभिन्न पहिचान रहेको छ । कतिपयले उनलाई राजाका रूपमा हेर्ने गरेका छन् । तर, उनको क्रियाकलाप अध्ययन गर्दा नेपाल राष्ट्रनिर्माता, पूर्वराष्ट्राध्यक्ष, राष्ट्रप्रेमीको पहिचानसमेत रहेको छ भन्नुपर्ने हुन्छ। भारतमा शासन गरिरहेका अंग्रेजको पन्जाबाट नेपाललाई जोगाउन उनले अनेक रणनीति र कूटनीति अवलम्बन गरेका थिए ।

५२ वर्षे जीवनकालमा नेपालको राष्ट्रियता बचाउन र राष्ट्रको संरक्षण गर्न अनेक उक्ति, उपदेश, भनाइ र दिव्य विचार उनले उजागर गरेका थिए । उनको समयकालदेखि हालसम्म नेपालमा वेलावेलामा राजनीतिक उथलपुथल भएका छन् । जस्तो- तत्कालीन जनताले थापा तथा पाँडेकाल भोगेका थिए भने त्यसपछि एक सय चारवर्षे जहानियाँ राणाशासन, प्रजातान्त्रिक काल, पञ्चायती कालखण्ड, पुनः प्रजातन्त्र प्राप्ति, लोकतन्त्र, शाहवंशीय शासनको अन्त्य र हालको संघीय गणतन्त्रात्मक व्यवस्था पनि जनताले अनुभव गरिरहेका छन् । यतिका परिवर्तनपछि पनि पृथ्वीनारायण शाहको उक्ति भनौं वा दिव्य विचार या उपदेश राष्ट्रियताका दृष्टिले अझै पनि सान्दर्भिक रहेकाले अहिले पनि उनलाई सम्झनुपर्छ ।

पृथ्वीनारायणले सानातिना राज्य रजौटालाई एकसूत्रमा बाँध्दै सीमा एकीकरणका शीर्ष अभियन्ताको भूमिका खेलेका थिए । उनले राज्यहरूको एकीकरण गरेजस्तै अहिले देश विकासका लागि सबै नेतालाई विकासमा संलग्न गराउन सक्ने शीर्ष नेता आवश्यक परेको छ भन्ने आमजनताको धारणा रहेको पाइन्छ । सर्वमान्य नेताको भूमिका खेल्ने कार्यको अभावका कारण छिमेकी देशले फितलो सरकारलाई अनेक दबाबमा पार्ने गरेको कुरा वेलाबखत सुनिन्छ । अहिले संसद्मा रहेका राजनीतिक दलहरू वैचारिक रूपमा विखण्डित भइरहेका छन् ।

एउटै दलमा दुई-तीन खेमा रहेको पाइन्छ । नेता र सहनेतामा अधिकारको बाँडफाँट नमिलेका कारण आफूमुनिका उपनेता, प्रादेशिक नेता, जिल्ला नेतालाई समेटेर अघि बढ्न नसक्नाले कतिपय पार्टीभित्रै किचलो पैदा भएको सर्वसाधारण जनताले महसुस गरेका छन् । यस्ता समस्या समाधानका लागि अधिकारवाला नेता तथा हालिमुहालीमा रहेका पदाधिकारीले पृथ्वीनारायणको उक्तिअनुसार 'मुलुक सबै जातजातिको साझा फूलबारी हो' भन्ने सान्दर्भिक भनाइ मनन गरेको भए र योग्यता र क्षमताअनुसार सबैमा अधिकार र कामको बाँडफाँट गरेर देशलाई आर्थिक समृद्धितर्फ लम्काऔं भन्ने धारणा कार्यान्वयन गरेको भए देशमा राजनीतिक रडाको मच्चिने थिएन होला । यस्तो रडाकोले देश आर्थिक समृद्धितर्फ लम्कने गतिलाई प्रतिकूल प्रभाव पारेको कुरा गरिखाने सामान्य जनताले महसुस गरेका छन् । त्यसैले, यस घडीमा समेत पृथ्वीनारायणको उक्ति सदावहार, सार्थक तथा सान्दर्भिक रहेको आभास हुन्छ ।

पृथ्वीनारायणका उक्तिको सान्दर्भिकता : गत वर्ष राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले पृथ्वीजयन्ती तथा राष्ट्रिय एकता दिवसको उपलक्ष्यमा २७ पुसमा दिएको शुभकामना सन्देशमा 'तत्कालीन समयमा पृथ्वीनारायण शाहले दिएका उपदेश वर्तमान सन्दर्भमा पनि उत्तिकै मननीय रहेको छ ।

स्वावलम्बी र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्न, जनतालाई अधिकारसम्पन्न बनाई राज्यसँग अपनत्वको भाव कायम राख्न तथा कुशल परराष्ट्र सम्बन्ध सञ्चालनलगायत बहुआयामिक क्षेत्रमा हामीले पृथ्वीनारायण शाहको उपदेशलाई सार्वकालिक सन्दर्भ सामग्रीका रूपमा लिन सक्छौं । राष्ट्रिय एकता दिवसको यस अवसरले हाम्रो मुलुकको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता र राष्ट्रिय एकतालाई अक्षुण्ण राखी जनताको सुख र समृद्धि हासिल गर्न सबैमा प्रेरणा प्रदान गर्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु' भनेकी थिइन् । उनले सिंहदरबारअगाडि रहेको पृथ्वीनारायणको सालिकमा गई माल्यार्पण पनि गरेकी थिइन् ।

पृथ्वीनारायणले सुरू गरेको सीमा एकीकरणको सम्झनास्वरूप सरकारले गत वर्ष २७ पुसमा नेपाल राज्यभर र विदेशस्थित नेपाली दूतावास तथा कूटनीतिक नियोगमा सार्वजनिक बिदा दिएको थियो । सरकारले यस वर्ष पनि बिदा दिने निर्णय गरेको छ ।

प्रधानमन्त्रीका हैसियतमा केपी शर्मा ओलीले शाहको २९९औं जन्मजयन्तीका अवसरमा ०७७ पुस २७ गते नेपाल राष्ट्रको एकीकरणमा पृथ्वीनारायण शाहको योगदान अतुलनीय रहेको बताउँदै सम्मान व्यक्त गरेका थिए । उनले सामाजिक सञ्जालमा ट्विट गर्दै पृथ्वीनारायणका योगदानको स्मरण पनि गरेका थिए । यसैगरी तत्कालीन प्रधानमन्त्रीहरू माधवकुमार नेपाल, डा. बाबुराम भट्टराई तथा झलनाथ खनालले समेत विभिन्न समय र कार्यक्रममा 'पृथ्वीनारायण शाहको मुलुक एकीकरण अभियान प्रक्रिया समाज विकासको ऐतिहासिक भौतिकवादी दृष्टिकोणले सही थियो' भनेका छन् । तर, पृथ्वीनारायणको उक्ति अनुसरण नगरी व्यवहारमा राजनीतिक नेताहरू एकआपसमा नमिलेका कारण देशमा राजनीतिक अस्थिरता र किचलो उब्जिएको छ ।

पृथ्वीनारायणको कूटनीति : पृथ्वीनारायणलाई सम्झनुपर्ने उनको उक्तिबारे समग्र रूपमा भन्नुपर्दा नेपाल राष्ट्र, नेपालको राष्ट्रियता, सार्वभौमिकता बचाउन, राष्ट्रिय सीमा संरक्षण गर्न र नेपालीलाई नेपाली भएर बाँच्न उनको सन्देशले योगदान पुऱ्याएको छ । नेपाललाई स्वतन्त्र राष्ट्रका रूपमा सदा खडा गराई उत्तर र दक्षिणका दुवै छिमेकीका दबाबबाट बचाइराख्नुपर्छ भन्ने मनसाय पृथ्वी विचारको कूटनीतिक सार हो भन्नु अत्युक्ति नहोला ।

उनको भनाइ थियो- 'यो राजे दुई ढुंगाको तरूलजस्तो रहेछ, चीन बादशाहसित ठूलो घाहा (मित्रता) राषनु, दषिनको समुद्रका बादशाहसित घाहा ता राषनु, तर त्यो महाचतुर छ' भन्ने उक्तिलाई देशको बागडोर सञ्चालनका लागि मार्मिक दृष्टान्तका रूपमा लिन सकिन्छ । हुन पनि हो, भारत या चीनमध्ये कुनै एकलाई नेपालले चिढ् याउने काम गऱ्यो भने अर्थात् एकातिर लहस्सियो भने नेपाल चिरिप्प नभए पनि नेपाललाई हानि भने पुग्छ, पुग्छ । त्यसैले नेपालले छुरीको धारमाथि हिँड्नुपरेको छ । चतुरोको फन्दामा परेर बीचधारबाट नेपाल दक्षिणतर्फ चिप्लिएमा दक्षिणको चतुराले नेपाललाई खेलाई-खेलाई आफ्नो वशमा नपार्ला भन्न सकिँदैन । वशमा नपरे नुन-तेलसम्म पनि रोकेर पुनः नाकाबन्दी नगर्ला भन्न सकिँदैन । उत्तरतर्फ चिप्लिए उत्तरकै विचारधारामा नेपाललाई डोहोऱ्याएर आफ्नो छत्रछायामा नराख्ला भन्न सकिँदैन ।

हाम्रा दक्षिणी छिमेकीले चार वर्षअघि 'भारतको राजनीतिक नक्सा' प्रकाशित गरी नेपालको सार्वभौम लिम्पियाधुरा-कालापानी-लिपुलेक क्षेत्रको ३७२ वर्गकिलोमिटर भूभाग सर्लक्क आफ्नो सरहदमा मिसायो । नेपालले प्रतिवाद गर्दै वार्ताका लागि आह्वान गऱ्यो । पाँचपटक 'डिप्लोमेटिक नोट' पठायो । तर, भारतले कहिले कोरोना भाइरस संक्रमण देखाई वार्ता आलटाल गर्ने गरेको र कहिले भने अनुकूल समय नभएको भन्दै आएको थियो । नेपालले विवश भएर तीन वर्षअघि आफ्नो सार्वभौम क्षेत्र अंकन गरी चुच्चे नक्सा प्रकाशित गऱ्यो । यसपछि भारत वार्ताको वातावरण बनाउन उद्यत भएको आभास भएको थियो । तर, वार्ता गर्न आजसम्म तयार भएको देखिँदैन । यस विषयमा नेपालले सशक्त कूटनीति अवलम्बन गर्न सकेको छैन ।

दक्षिणतर्फको मित्र चतुर छ भन्ने दृष्टान्त अन्य कुराबाट पनि अनुभव गर्न सकिन्छ । नेपालमा प्रत्येक नयाँ प्रधानमन्त्री हुनेबित्तिकै 'रेड कार्पेट' ओछ्याएर स्वागत गर्न तात्तातो निमन्त्रणा पठाइहाल्छ । हाम्रा सरकार प्रमुख पनि लुरूलुरू गइहाल्छन् । भारतका प्रधानमन्त्री भने १२ वर्षपछि मात्र नेपाल आए । मित्रता भनेको त लगभग 'रिसिप्रोसिटी'का आधारमा सुदृढ हुनुपर्ने हो । उनीहरूको ध्येय होला, हामी बोलाउँछौं, उनीहरू आइहाल्छन् । यहीँ हामी उनीहरूका कुरा सुनिहाल्छौं, जे सूत्र

भन्नुपर्ने हो, उनीहरूलाई भनिहाल्छौं । अनि बेकारमा धाइधाई नेपाल जान किन आवश्यक पऱ्यो र !

हुन पनि त्यस १२ वर्षे समयकालमा झलनाथ खनालबाहेक १३ कार्यकालका नौजना प्रधानन्त्रीले प्राथमिकतासाथ औपचारिक रूपमा भारत भ्रमण गरेका थिए । वर्तमान प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल नियुक्त हुनेबित्तिकै भारत सरकारले बधाई ज्ञापनका साथै भ्रमणको प्रस्ताव गरेको थियो । दाहाल यस वर्ष जेठ १७ गतेदिखि चारदिने भ्रमणमा भारत गएका थिए । उनले नेपाल-भारत सम्बन्धको आत्मीयताको वार्तालाप गरे । तर, नेपालको भौगोलिक अखण्डतासँग गाँसिएको लिम्पियाधुरा सीमा क्षेत्रको समाधानको प्रसंग उठाउन सकेनन् ।

उत्तरको मित्र पनि कम छैन । चीनले यसै वर्ष ११ भदौमा प्रकाशित गरेको नयाँ नक्सामा नेपालको लिपुलेक-कालापानी-लिम्पियाधुराको चुच्चे क्षेत्र देखाएन । भारतीय प्रधानन्त्री नद्र मोदी चीन भ्रमण गएका वेला नेपालको सम्प्रभुता भएको दार्चुलाको लिपुलेक नाकाबाट ती दुई देशले आ-आफ्नो व्यापार वाणिज्य अभिवृद्धि गर्ने भनी नेपाललाई एक वचन नसोधी सन् २०१५ मे १५ मा सम्झौता गरे । भारतले त बिर्स्यो, तर चीनले यस मामिला र चुच्चे नक्सा सम्बन्धमा नेपाललाई किन सम्झेन ? यस्तै, भारतले नयाँ नक्सा प्रकाशित गरेर नेपालको कालापानी क्षेत्र मिसाएको सन्दर्भमा चिनियाँ विदेश मन्त्रालयका प्रवक्ता झाओ लिजियानले १८ मे २०२० मा 'कालापानी क्षेत्रबारे नेपाल-भारतबीचको मामिला सुल्झाउन आपसी मित्रवत् कुराकानी जरूरी रहेको छ । नेपाल-भारत दुवैले आपसी मैत्री संवादबाटै सुल्झाउनेमा चीन विश्वस्त छ, एकपक्षीय कदम चाल्दा परिस्थिति थप जटिल हुनेतर्फ ध्यान दिनुपर्छ' भने । तर, चीनलाई राम्ररी नै थाहा भए पनि पुराना नक्सा दस्ताबेजले कालापानी नेपालतर्फ देखाएको छ कहिल्यै भनेन ।

अन्त्यमा, यी सबैको परिप्रेक्ष्यमा पृथ्वीनारायण शाहको विचार, उक्ति, उपदेश भनौं अथवा धारणा, दृष्टिकोण र भनाइ नेपाली राष्ट्रवादको जग हो र नेपाल राष्ट्रको आत्मा हो भन्न सकिन्छ । अहिले नेताबीच एक-आपसमा हानथाप र शक्ति सन्तुलनको अभाव परेका समयमा पनि पृथ्वीनारायणले भुरेटाकुरे राज्यहरूको सीमा एकीकरण गरेजस्तै वर्तमान राजनीतिक नेताहरूको छरिएर रहेको विचार एकीकरण भए नेपालको आर्थिक समृद्धि उकालो लाग्ने थियो ।

मुख्य कुरो, पृथ्वीनारायण शाहले त्यतिखेर जे-जस्तो धारणा राखेका थिए, तीन शताब्दीपछि आज पनि ती विषय उत्तिकै सान्दर्भिक छन् । उनले नेपाललाई 'दुई ढुंगाबीचको तरूल' भनी छिमेकको सम्बन्धलाई जुन हिसाबले व्याख्या गरेका थिए, त्यो आज पनि मननीय छ । त्यसैले अहिलेको अवस्थामा पृथ्वीनारायणलाई पूर्वाग्रहको दृष्टिकोणले होइन, तर नेपाली हुनुको सान र गौरवका साथै उनले पुऱ्याएको योगदानलाई ऐतिहासिक दृष्टिकोणले हेर्नु उपयुक्त हुन्छ । त्यसैका आधारमा आजको घडीमा समेत उनको उक्ति सदावहार तथा सार्थक रहेको आभास हुन्छ । हामीले नेपाल राष्ट्र, नेपालको राष्ट्रियता, सार्वभौमिकता र भौगोलिक अखण्डताको जगेर्ना गर्न उनलाई सम्झनु सान्दर्भिक हुन्छ । *(नयाँ पपित्रका)*

महसुल बक्यौता रहेका कम्पनीले प्रिमियममा आइपिओ ल्याउन थालेको भन्दै प्राधिकरणको पत्र

काठमाडौं । प्रिमियममा आइपिओ निष्कासनको तयारीमा रहेका कम्पनीको विद्युत् महसुल बक्यौता रहेको भन्दै नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले नेपाल धितोपत्र बोर्डलाई पत्राचार गरेको छ । अंकित मूल्यभन्दा बढी (प्रिमियम)मा आइपिओ जारी गर्न लागेका कम्पनीको बक्यौता दायित्व रहेको भन्दै प्राधिकरणले बोर्डको ध्यानाकर्षण गराएको हो ।

अर्बौं रूपैयाँको दायित्वलाई मूल्यांकन तथा विश्लेषण नगरी धमाधम प्रिमियममा आइपिओ जारी गर्न अनुमति दिन थालिएपछि बोर्डलाई ध्यानाकर्षण गराएको प्राधिकरणका एक अधिकारीले जानकारी दिए । उनले भने, 'सिमेन्ट, डन्डीलगायत उद्योगले प्राधिरकणलाई अर्बौं रूपैयाँ विद्युत् महसुल बुझाउन बाँकी छ । तर, उक्त दायित्वको मूल्यांकन नगरी ती उद्योगलाई प्रिमियममा आइपिओ जारी गर्न दिँदा सर्वसाधारण लगानीकर्ता मर्कामा पर्ने देखिन्छ, यसमा गम्भीर ध्यान दिन आवश्यक छ ।'

प्राधिकरणले २५ पुसमा पठाएको पत्र बोर्डमा प्राप्त भएको र यस विषयमा बोर्डको सञ्चालक समितिको बैठकले निर्णय गर्ने एक अधिकारीले बताए । 'एउटा सरकारी निकायले पठाएको पत्र अर्को सरकारी निकायले गम्भीर रूपमा हेर्छ नै, तर अहिले के निर्णय गर्ने भन्ने टुंगो लागिसकेको छैन् ।

अनुमति मागेको कम्पनीको वित्तीय विवरण कसरी राखिएको छ भन्ने कुराले पनि अर्थ राख्छ,' उनले भने, 'अहिले बोर्ड अध्यक्ष रिक्त रहेको अवस्थामा यसलाई कसरी निर्णय गर्ने भन्ने अन्योल छ, नयाँ अध्यक्ष आएपछि ठोस निर्णय हुनेछ ।' अध्यक्ष रिक्त भएकै कारण पाइपलाइनमै भएका कम्पनीले पनि प्रिमियममा आइपिओ जारी गर्न तत्काल अनुमति पाउने सम्भावना कम रहेको उनले बताए । विद्युत् महसुल बक्यौता रहेका केही कम्पनीले प्रिमियम मूल्यमै आइपिओ जारी गरिसेका छन् । केही कम्पनी भने आइपिओ जारी गर्ने तयारीमा छन् ।

प्रिमियम मूल्यमा आइपिओ निष्कासनका लागि बोर्डको स्वीकृतिको पर्खाइमा रहेको कम्पनीमा जगदम्बा स्टिल हो । उक्त कम्पनीले अंकित मूल्यमा दुई सय प्रिमियम थपेर प्रतिकित्ता तीन सय रूपैयाँ सेयर मूल्य निर्धारण गरेको छ । कम्पनीले ६ अर्ब मूल्यबराबरको दुई करोड कित्ता सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो । प्राधिकरणले बोर्डलाई यस कम्पनीले विद्युत् महसुलमार्फत चार अर्ब १४ करोड रूपैयाँ बुझाउन बाँकी रहेको जानकारी दिएको छ ।

बुक बिल्डिङमार्फत आइपिओ निष्कासन गर्न लागेको रिलायन्स स्पेनिङ मिल्स लिमिटेड रहेको छ । कम्पनीले संस्थागत लगानीकर्तालाई ४० प्रतिशत र अन्य सर्वसाधारणलाई ६० प्रतिशत सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो । जसमा कम्पनीको मूल्य भ्यालु हाल (पछि संशोधन हुन सक्ने) न्यूनतम मूल्य ६ सय ८ रूपैयाँदेखि उच्चतम नौ सय १२ रूपैयाँ तोकिएको छ । यस कम्पनीले प्राधिकरणलाई एक अर्ब ९४ करोड रूपैयाँ महसुल बक्यौता बुझाउन बाँकी छ ।

बुक बिल्डिङमार्फत आइपिओ निष्कासन भइरहेको सर्वोत्तम सिमेन्टले पनि ४० प्रतिशत संस्थागत लगानीकर्तालाई र ६० प्रतिशत अन्य सर्वसाधारण लगानीकर्तालाई छुट्याएको छ । जसमा सर्वसाधारण लगानीकर्तालाई तीन सय ६० रूपैयाँको बुक भ्यालु तोकिएको छ । यस कम्पनीले संस्थागत लगानीकर्तालाई सेयर निष्कासन गरिसकेर अहिले वैदेशिक रोजगारीमा रहेकालाई सेयर निष्कासन गरेको छ । सर्वोत्तम सिमेन्टले प्राधिकरणलाई महसुलबापत ७३ करोड २२ लाख रूपैयाँ तिर्न बाँकी छ ।

सेयर निष्कासन गरी हाल नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (नेप्से)मा सूचीकृत कम्पनीमा घोराही सिमेन्टले एक अर्ब ३६ करोड रूपैयाँ, शिवम् सिमेन्टले दुई अर्ब २७ करोड रूपैयाँ, सोनापुर मिनिरल एन्ड आयलको ५७ करोड ३८ लाख रूपैयाँ प्राधिकरणलाई महसुलबापतको बक्यौता तिर्न बाँकी रहेको छ । त्यस्तै, अर्घाखाँची सिमेन्ट, लक्ष्मी स्टिल, हुलास स्टिल, पञ्चकन्य स्टिललगायत कतिपय कम्पनीसमेत आइपिओ निष्कासन गर्नका लागि बोर्ड जाने तयारीमा रहेका छन् । तर, यी कम्पनीले समेत प्राधिकरणलाई बक्यौता तिर्न बाँकी छ । नेपाल धितोपत्र बोर्डका पूर्वअध्यक्ष डा. रेवतबहादुर कार्कीले प्राधिकरणले बोर्डलाई पठाएको पत्रले बोर्डमाथि गम्भीर प्रश्न खडा गरेको बताए ।

बोर्डले वित्तीय विवरणलाई नहेरीकन कुन आधारमा प्रिमियममा आइपिओ निष्कासन गर्नका लागि अनुमति दियो भन्ने महत्वपूर्ण प्रश्न भएको उनको भनाइ छ । 'कम्पनीको मूल्यांकन गर्ने, निरीक्षण गर्ने जिम्मा त बोर्डले लिने हो, तर अहिले प्रिमियममा आइपिओ निष्कासन भइसकेका कम्पनीले के आधारमा निष्कासनको अनुमति पाए ?' उनले प्रश्न गर्दै भने, 'बक्यौताको समेत मूल्यांकन-विश्लेषण गरेर मात्रै आइपिओ निष्कासनको अनुमति दिनुपर्छ, निष्कासन भई कारोबारमा आइसकेका कम्पनीको वित्तीय विवरणसमेत पुनः मूल्यांकन हुनपर्छ, नभए यसको जोखिम ढिलोचाँडो लगानीकर्तालाई पर्छ ।'

हिमालयन बैंकको वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न

काठमाडौं । हिमालयन बैंक लिमिटेडको ३१औं वार्षिक साधारणसभा पुस २९ गते आइतबार सम्पन्न भएको छ । बैंक सञ्चालक समितिका अध्यक्ष प्रचण्डबहादुर श्रेष्ठको सभापतित्वमा सम्पन्न साधारणसभाले बैंक तथा यसका सहायक कम्पनीहरूसहितको एकीकृत वित्तीय विवरण पारित गरेको छ ।

सभामा सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्ष श्रेष्ठले आर्थिक वर्ष ०७९/८० को प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेका थिए । अध्यक्ष श्रेष्ठले समीक्षा वर्षमा सिभिल बैंकलाई प्राप्ति गरी एकीकृत कारोबार सुरू गरेको तथा तत्कालीन सिभिल क्यापिटल मार्केट लिमिटेडलाई पनि बैंकको सहायक कम्पनी हिमालयन क्यापिटल लिमिटेडले प्राप्ति गरी एकीकृत कारोबार सुरू गरिसकेकको जानकारी गराए ।

यसका साथै उनले सिभिल लघुवीत्त वित्तीय संस्थाको नाम परिवर्तत गरी यस बैंकको सहायक कम्पनी हिमालयन लघुवीत्त वित्तीय संस्था लिमिटेडको नामबाट कारोबार सञ्चालन गरिरहेको जानकारी गराए । उनले बैंकले निकट भविष्यमा आफ्नो सेवा विस्तारलाई ध्यानमा राखी धितोपत्रसम्बन्धी कारोबार गर्न हिमालयन सेक्युरिटिज लिमिटेडको नाममा अर्को सहायक कम्पनी दर्ता गरी कारोबार सुरू गर्न नियामक निकायबाट स्वीकृति प्राप्त गर्ने प्रक्रियामा रहेको जानकारी गराए ।

अध्यक्ष श्रेष्ठले बैंकले आ.व. ०७९/८० को अन्त्यसम्म प्राप्तिसहित रू. दुई खर्ब ७८ अर्ब ५२ करोड निक्षेप संकलन र रू. दुई खर्ब ४२ अर्ब ७५ करोड कर्जा प्रवाह गरेको जानकारी गराए । जुन अघिल्लो वर्षको तुलनामा क्रमशः ६२.४२ प्रतिशत र ५५.१७ प्रतिशतले बढी हो ।

साधारणसभाले बैंकले आफ्नो कुल सेयर पुँजीमा आवश्यक सर्वसाधारण सेयरधनी सेयर अनुपात कायम गर्नका लागि अंकित मूल्यमा प्रिमियम थप गरी साधारण सेयर थप सार्वजनिक निष्कासन (एफपिओ) गर्ने तथा उक्त थप सार्वजनिक निष्कासनको संख्या निर्धारण गर्ने अख्तियारी सञ्चालक समितिलाई प्रदान गर्ने प्रस्ताव सर्वसम्मतिले पारित गरेको छ । सभामा हिमालयन बैंकको सञ्चालक समितिमा संस्थापक सेयरधनीबाट प्रतिनिधित्व गर्ने पाँचजना सञ्चालक पदमा प्रचण्डबहादुर श्रेष्ठ, फरहान तलिव, जितेन्द्र धिताल, सुनीलबहादुर थापा र प्रतापजंग पाण्डे निर्विरोध निर्वाचित भएका तथा सर्वसाधारण सेयरधनीको तर्फबाट आशिष शर्मा निर्विरोध निर्वाचित भएको जानकारी निर्वाचन अधिकृत रमेश सापकोटाले गराए ।

त्यसैगरी, सोही दिन बसेको बैंकको सञ्चालक समितिको बैठकले नवनियुक्त सञ्चालकहरूमध्ये प्रचण्डबहादुर श्रेष्ठलाई सर्वसम्मत रूपमा आगामी चार वर्षका लागि बैंकको अध्यक्षमा नियुक्त गरेको छ ।

खेलकुद

पल्सस स्पोर्टस् अवार्डको पिपल्स च्वाइस विधाको मनोनयन

एनएसजेएफ पल्सस स्पोर्टस् अवार्ड, २०७९ अन्तर्गत पिपल्स च्वाइस विधामा पाँच खेलाडी मनोनयनमा परेका छन् । फुटबलका डिफेन्डर अनन्त तामाङ र भलिबलकी स्पाइकर निरूता ठगुन्नासहित पाँच खेलाडी पिपल्स च्वाइस अवार्डको मनोनयनमा परेको बुधबार नेपाल खेलकुद पत्रकार मञ्चले जानकारी दिएको हो । मनोनयनमा कराँतेका विप्लवलाल श्रेष्ठ, टेबलटेनिसकी सिक्का सुवाल श्रेष्ठ र शारीरिक सुगठनकी रजनी श्रेष्ठ परेका छन् ।

फुटबलका अनन्तले आफ्नो कप्तानीमा चर्च ब्वाइज युनाइटेडलाई ए डिभिजन लिगको डेब्यु सिजनमै च्याम्पियन बनाएका थिए । गत महिना दशरथ रंगशालामा भएको नेपाल सुपर लिगमा ललितपुर सिटी एफसीलाई उपाधि उनले दिलाएका थिए । यी दुवै लिगमा उनी सर्वोत्कृष्ट खेलाडी चुनिएका थिए ।

यसैगरी, कराँतेका विप्लवलालले इन्डोनेसियाको जाकार्तामा सम्पन्न विश्व सितोरियो कराँते च्याम्पियनसिपमा रजत पदक हात पारेका थिए । गत असोजमा चीनको हाङझाउमा भएको १९औं एसियाली खेलकुदमा दुई बाउट जित्न सफल भएका थिए । भलिबलमा निरूता काभा महिला भलिबल च्यालेन्ज कपमा कांस्य विजेता भएकी थिइन् । उनी केशवलाल स्मृति महिला भलिबल प्रतियोगिताकी सर्वोत्कृष्ट खेलाडी बनेकी थिइन् । शारीरिक सुगठनकी रजनी नेपालमै सम्पन्न एसियन बडी बिल्डिङ च्याम्पियनसिपमा ५५ केजीमाथि तौल समूहकी स्वर्ण विजेता हुन् ।

शारीरिक सुगठन खेल पुरूष खेलाडीका लागि मात्र हो भन्ने मान्यतालाई चिर्दै रजनी नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा चिनाउन सफल भएकी छिन् । टेबलटेनिसकी सिक्का डबल्समा राष्ट्रिय च्याम्पियन र स्ट्याग ग्लोबल च्याम्पियन्स लिगकी विजेता हुन् ।

मेसी बने फिफा वर्ष खेलाडी

अर्जेन्टिनाका कप्तान लियोनल मेसीले सन् २०२३ को फिफा द बेस्ट अवार्ड जितेका छन् । सोमबार लन्डनमा भएको विशेष समारोहमा म्यानचेस्टरसिटीका एर्लिङ हालान्ड र पिएसजीका पूर्वसहकर्मी केलियन एमबाप्पेलाई पछि पार्दै मेसीले पुरूषतर्फको अवार्ड जितेका हुन् ।

महिलातर्फ स्पेनकी ऐटाना बोनमटीले फिफा द बेस्ट २०२३ अवार्ड हात पारिन् । हाल इन्टरमियामीमा रहेका मेसी र सिटीका हालान्डबीच अंक बराबरी भएको थियो । तर, विश्वभरका कप्तानहरूले गरेको भोटिङमा पहिलो स्थानमा रहेकाले मेसीले हालान्डलाई पछि पारेका हुन् ।

राष्ट्रिय टोलीका प्रशिक्षक र कप्तान, पत्रकार र फिफाको वेबसाइटमा प्रशंसकहरूबाट प्राप्त भोटको आधारमा अवार्डको विजेता घोषणा गरिन्छ ।

मेसीले तेस्रोपटक यो अवार्ड उचालेका हुन् । यसअघि उनले सन् २०१६ र २०२२ मा पनि फिफा बेस्ट अवार्ड जितेका थिए । मेसीले अर्को सबैभन्दा प्रतिष्ठित अवार्ड बालन डि'ओर कीर्तिमानी आठपटक जितेका छन् ।

उत्कृष्ट गोलकिपरतर्फको अवार्ड सिटीका इडर्सनले जिते भने सिटीकै पेप ग्वार्डिओला उत्कृष्ट प्रशिक्षक चुनिए ।

बार्सिलोनालाई हराउँदै रियल जित्यो सुपरकप उपाधि

रियल म्याड्रिड छिमेकी क्लब चिरपरिचित प्रतिद्वन्द्वी बार्सिलोनालाई ४-१ ले हराउँदै स्पेनिस सुपर लिगको उपाधि जितेको छ । साउदी अरेबियामा आइतबार भएको फाइनलमा म्याड्रिडलाई उपाधि दिलाउने क्रममा चारै गोल ब्राजिलियन स्ट्राइकरले गरेका हुन् । युवा स्ट्राइकर भिनिसियस जुनियरले ह्याट्रिक र रोड्रिगोले थप एक गोल गरे । म्याड्रिडको १३औं सुपर कपको उपाधि हात पारे । गत वर्षको फाइनलमा बार्सिलोनाले म्याड्रिडलाई ३-१ ले हराउँदै उपाधि जितेको थियो । म्याड्रिडले गत संस्करणको बदला लिएको छ ।

खेलको सातौं मिनेटमा जुड वेलिंघमको पासमा भिनिसियसले गोल गरेका थिए । खेलको १०औं मिनेटमा रोड्रिगोकै पासमा भिनिसियसले दोस्रो गोल थपे । लेवान्डोस्कीले ३३औं मिनेटमा गोल गर्दै बार्सिलोनालाई २-१ को गोलअन्तरमा झारेका थिए । तर, ३९औं मिनेटमा भिनिसियसले पेनाल्टी सदुपयोग गर्दै म्याड्रिडलाई ३-१ को अग्रता दिलाए । ६४औं मिनेटमा रोड्रिगोले म्याड्रिडका लागि चोथो गोल गरे । ७१औं मिनेटमा अरौजोले दोहोरो पहेंलो कार्डको सामना गरेपछि बार्सिलोना १० खेलाडीमा खेलेको थियो ।

बार्सिलोनोबाट एक मात्रै गोल पोल्यान्डका रोबर्ट लेवान्डोस्कीले गरे । दोस्रो हाफमा दोहोरो कार्ड पाएपछि बार्सिलोनाका रक्षक रोनाल्डो अरौजोले मैदान छाडेका थिए । हारपछि बार्सिलोनाका प्रशिक्षक जाभी हर्नान्डेज खुसी देखिएनन् । उनले सुपर कपको उपाधि गुमाए पनि बाँकी प्रतियोगितामा ट्रफी उचाल्न मिहिनेत गर्नुपर्ने प्रतिक्रिया दिए । 'आजको खेल निकै कठिन थियो हामीसँग अझै धेरै समय बाँकी छ,' हर्नान्डेजले भने, 'हामी बलियो भएर अझै केही ट्रफी हात पार्न सक्छौं ।'

कर्पोरेट

● ५.५० प्रतिशत लाभांश वितरण गर्दै रावा बैंक

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक (रावा)ले सेयरधनीलाई ५.५० प्रतिशत नगद लाभांश वितरण गर्ने भएको छ । संस्थाको १८औँ वार्षिक साधारणसभाले लाभांशसहित आर्थिक वर्ष ०७९/८० को वार्षिक प्रतिवेदन र विभिन्न प्रस्तावसमेत पारित गरेको बताइएको छ । बैंक सञ्चालक समितिका अध्यक्ष दिलीपकुमार ढुंगानाले बैंकले आफ्ना सेवा-सुविधामा समयसापेक्ष परिमार्जन गर्दै प्रविधिमा अधारित विभिन्न सेवाहरूका माध्यमबाट ग्राहकसमक्ष आफ्ना गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्ने बताए । बदलिँदो परिवेश र ग्राहकको चाहनाअनुरूप बैंकले आफ्ना सेवा प्रवाहलाई थप परिष्कृत गरी सम्पत्ति उपयोगिता योजना, हिसाब मिलान एवं लागत नियन्त्रण परियोजना कार्यक्रम, निष्क्रिय कर्जा र गैरबैंकिङ सम्पत्तिहरूको उचित व्यवस्थापन, सूचना प्रविधिलाई समयसापेक्ष सुदृढीकरण गर्नेसम्बन्धी कार्यलाई समावेश गरी योजनाबद्ध रूपमा अगाडि बढाइएको पनि बताए । बैंकका हाल सात प्रदेश, ७७ जिल्लाका सबै सदरमुकाममा दुई सय ८५ वटा शाखा कार्यालय, ७० वटा एक्सटेन्सन काउन्टर, तीन सयवटा एटिएम र एक सय दुईवटा शाखारहित बैंकिङ रहेका छन् ।

● वार्षिकोत्सवको अवसरमा ग्लोबल आइएमईको निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले आफ्नो १७औँ वार्षिकोत्सवको अवसरमा कोशी प्रदेशमा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरेको छ । इलाम जिल्ला इलाम नगरपालिका वडा नं ४ स्थित मलाटे आधारभूत स्वास्थ्य चौकीमा आयोजित शिविरबाट एक सय ६० भन्दा बढी महिलाले लाभ लिएको बताइएको छ । बैंकले नेपाल परिवार नियोजन संघसँगको सहकार्यमा सञ्चालित उक्त शिविरमा स्त्रीरोगविज्ञले स्त्रीरोगसम्बन्धी विभिन्न सेवा निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराएको हो । यससँगै सातै प्रदेशमा शिविर सञ्चालन गरी एक हजार दुई सय ५० भन्दा बढी महिलाको स्वास्थ्य चेकजाँच गरी सेवा उपलब्ध गराएको बैंकले जनाएको छ । बैंकले ७७ वटै जिल्ला तथा तीन अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्क-वैदेशिक प्रतिनिधि कार्यालयसहित एक हजार एक सयभन्दा बढी सेवाकेन्द्रबाट बैंकिङ सेवा प्रदान गर्दै आएको छ ।

● साना किसान विकास लघुवित्तमा नयाँ नेतृत्व

साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडको नयाँ सञ्चालकमा ६ जना निर्वाचित भएका छन् । भक्तपुरको बोडेमा कृषि विकास बैंकको तालिम केन्द्रमा भएको संस्थाको २२ औँ वार्षिक साधारणसभाबाट नयाँ नेतृत्वका लागि ६ जना सञ्चालक निर्वाचित भएका हुन् । नयाँ सञ्चालकहरूमा खेमबहादुर पाठक, डा. बाबुकाजी थापा, समता पन्त, सुखदेव न्यौपाने, उमेश लम्साल र भीमप्रसाद पन्त निर्वाचित भएका हुन् । नयाँ सञ्चालक समितिको कार्यकाल चार वर्षको रहनेछ ।

ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका साना किसान कृषि सहकारी संस्था, लघुवित्त संस्थाहरू र समान प्रकृतिका संस्थाहरूमार्फत थोक कर्जा प्रदायक संस्थाका रूपमा रहेको साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था र आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गत असार २४ गते मर्ज भएका थिए ।

७७ जिल्लामा सेवा पुगेको यस वित्तीय संस्थाको चुक्ता पुँजी तीन अर्ब ३३ करोड १६ लाख १८ हजार दुई सय चार रूपैयाँ पुगेको छ । पाँच सय ४६ वटा स्थानीय तहमा सञ्जाल विस्तार गरी १ हजार ६ सय ३६ साझेदार संस्थामार्फत १० लाख २९ हजार आठ सय ७५ परिवारमा यस वित्तीय संस्थाको सेवा पुगेको छ ।

● एनएमबि बैंकको वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न, अध्यक्षमा मनोजकुमार गोयल चयन

एनएमबि बैंकको २८औँ वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न भएको छ । बैंकको सञ्चालक समितिका अध्यक्ष पवनकुमार गोल्यानको सभापतित्वमा पुस २६ गते बिहीबार राष्ट्रिय सभागृहमा वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न भएको हो । साधारणसभामा पूर्वघोषित कार्यक्रमबमोजिम संस्थापक सेयरधनीहरूको तर्फबाट मनोजकुमार गोयल र जीवनकुमार कटवाल निर्वाचित भएका छन् । यसैगरी, सर्वसाधारण सेयरधनीहरूको समूहबाट उत्तम भ्लोन, शिरीषकुमार मुरारका र हरिश्चन्द्र सुवेदी निर्वाचित भएका छन् ।

एफएमओको तर्फबाट निको पिलको सट्टामा शर्मिला हार्दि प्रकाशलाई मनोनीत गरी पठाइएको व्यहोरासमेत सभामा जानकारी गराइएको थियो । साथै निर्वाचित सञ्चालकहरूसमेतको सोही मितिमा बसेको बैठकले मनोजकुमार गोयललाई अध्यक्षमा चयन गरेको छ । बैंकको ०८० असारसम्ममा खुद नाफा रू. तीन अर्ब २२ करोड, निक्षेप रू. २१३.०४ अर्ब र कर्जा रू.१९७.४७ अर्ब रहेको छ । बैंकले हाल देशभरि २०१ शाखा, १७१ एटिएम र १२ एक्सटेन्सन काउन्टरहरूमार्फत बैंकिङ सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

● गरिमा विकास बैंकको १०% लाभांश पारित

गरिमा विकास बैंकले १० प्रतिशत लाभांश दिने भएको छ । बैंकको १७औँ साधारणसभाले सेयरधनीलाई ९.५० प्रतिशत बोनस सेयर र कर प्रयोजनार्थ ०.५० प्रतिशत नगद लाभांश गरी जम्मा १० प्रतिशत लाभांश वितरण गर्ने प्रश्ताव पारित गरेको हो । त्यस्तै, विकास बैंकको अधिकृत पुँजी वृद्धि गरी पाँच अर्ब ७० करोड बनाउने, आव ०८०/८१ का लागि लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्नेलगायतका प्रस्ताव पनि सभाले पारित गरेको छ ।

हाल पाँच अर्ब १८ करोड ७६ लाख ८७ हजार ५७ रूपैयाँ चुक्ता पुँजी रहेको विकास बैंकको साधारणसभाबाट पारित ९.५० प्रतिशत बोनस सेयर वितरणपश्चात् चुक्ता पुँजी पाँच अर्ब ६८ करोड पाँच लाख १७ हजार तीन सय २७ रूपैयाँ पुगेको छ । साधारणसभाका लागि ०८० पुस १७ गतेदेखि सेयरधनी दर्ता पुस्तिका बन्द रहेकोमा ०८० पुस १६ गतेसम्म कायम विकास बैंकका सेयरधनीले साधारणसभाबाट पारित बोनस सेयर प्राप्त गर्नेछन् ।

● ज्योति विकास बैंकको नियमावली संशोधन हुने

ज्योति विकास बैंकको प्रबन्धपत्र र नियमावलीमा संशोधन हुने भएको छ । बैंकको १६औँ वार्षिक साधारणसभाले आर्थिक वर्ष ०७९/८० को सञ्चालक समितिको वार्षिक प्रतिवेदन पारित गर्नुका साथै लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनसहित ०८० असार मसान्तसम्मको वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाब तथा नगद प्रवाह विवरणलगायतका वार्षिक वित्तीय विवरणउपर छलफल गरी स्वीकृत गर्नुका साथै बैंकको प्रबन्धपत्र र नियमावलीमा संशोधन गर्ने प्रस्तावसमेत पारित गरेको छ । साथै, सभाले सर्वसाधारण सेयरधनी समूहबाट प्रतिनिधित्व गर्ने महिला सञ्चालक पदमा मन महर्जनलाई आगामी चार वर्षका लागि निर्विरोध निर्वाचित गरेको छ ।

● ग्लोबल आइएमई क्यापिटलको सिइओमा लुइँटेल

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडको मर्चेन्ट बैंकिङ व्यवसाय गर्ने सहायक कम्पनी (मर्चेन्ट बैंकर) ग्लोबल आइएमई क्यापिटल लिमिटेडको रिक्त रहेको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको पदमा मन्दिप लुइँटेल नियुक्त भएका छन् ।

कम्पनीको सञ्चालक समितिले यही २९ पुसमा करार सम्झौता गरी माघ १ गतेदेखि लागू हुने गरी आगामी चार वर्षका लागि उक्त पदमा नियुक्त गरेको हो । राजविराज, सप्तरीनिवासी निज लुइँटेल यसअघि सानिमा क्यापिटल लिमिटेडमा इन्भेस्टमेन्ट बैंकिङको प्रमुखका रूपमा दोस्रो वरीयतामा रही विगत साढे ६ वर्षदेखि कार्यरत थिए ।

भारतको पुनेबाट एमबिए गरेका लुइँटेलले काठमाडौं विश्वविद्यालयबाट इन्जिनियरिङमा स्नातकोत्तर तहको योग्यता पनि हासिल गरेका छन् । भारतको मुम्बईस्थित आइसिआइसी बैंकमा करिब डेढ वर्ष क्यापिटल मार्केट-स्ट्रक्चर्ड फाइनान्स ग्रूपमा म्यानेजर भई काम गरेका निज लुइँटेलले नेपालको पुँजी बजारबारे विशेष दखल राख्ने बताइएको छ ।

● गरिमा विकास बैंकले ल्यायो 'गरिमा फाइभ इन वान' खाता

गरिमा विकास बैंकले 'गरिमा फाइभ इन वान' बचत खाता ल्याएको छ । यो खातामा ग्राहकले बचत, डिम्याट, सेयर ट्रेडिङ, मेरो सेयरको र सिआस्बाजस्ता सेवाका लागि एकैपटक वा छुट्टाछुट्टै आवेदन दिन सक्ने बैंकले जनाएको छ ।

न्यूनतम एक हजारमा खाता खोली मोबाइल बैंकिङ, एटिएम, सिआस्बा तथा गरिमा क्यापिटल र सेयर ब्रोकर कम्पनीबाट डिम्याट, सेयर ट्रेडिङ र मेरो सेयर खाता निःशुल्क पाउन सक्ने बताइएको छ । साथै, लकर सुविधामा ५० प्रतिशतसम्मको छुटको सुविधा रहेको बैंकले जनाएको छ ।

● एनआइएमबि एस बन्यो यती ब्रुअरीको क्यापिटल

यती ब्रूअरी लिमिटेडले बुक बिल्डिङमार्फत साधारण सेयर निष्कासन गर्न धितोपत्र निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा एनआइएमबि एस क्यापिटललाई नियुक्त गरेको छ । सेयर निष्कासनसम्बन्धी सम्झौतापत्रमा ब्रूअरीका प्रबन्ध सञ्चालक सञ्जीव सर्राफ र एनआइएमबि एसका महाप्रबन्धक सचिन्द्र ढुंगानाले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

यती ब्रूअरीले हाल अर्ना, यती, वाइबी, शिखर, किंगफिसरलगायत ब्रान्डका बियर बोतल तथा क्यानमा उत्पादन गरी बिक्री-वितरण गर्दै आएको छ ।

घोराहीको १५ प्रतिशत लाभांश

घोराही सिमेन्ट्स इन्डस्ट्रीले आफ्ना सेयरधनीलाई १५ प्रतिशत लाभांश वितरण गर्ने भएको छ । घोराहीमा सम्पन्न कम्पनीको तेस्रो साधारणसभाले आर्थिक वर्ष ०७९/८० सम्मको सञ्चित मुनाफाबाट सेयरधनीलाई १५ प्रतिशत लाभांश दिने प्रस्ताव पारित गरेको हो । कम्पनीको चुँक्ता पुँजी तीन अर्ब ९७ करोड १९ लाखबराबरको १४.२५ प्रतिशतका दरले हुन आउने ५६ करोड ५९ लाख रूपैयाँ बोनस सेयर र ०.७५ प्रतिशतका दर कर प्रयोजनार्थ दुई करोड ९७ लाख रूपैयाँ नगद लाभांश वितरण गर्ने प्रस्ताव पारित गरेको कम्पनीले जारी गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ । विभिन्न चुनौती र अप्ठ्याराबीच पनि कम्पनीले गत आवमा ६ करोड ३१ लाख मुनाफा आर्जन गरेको र चालू आवको मंसिरसम्म एक अर्ब ४२ करोडभन्दा बढीको सिमेन्ट बिक्री गर्न सफल भएको अध्यक्ष पुरूषोत्तमलाल संघईले जानकारी दिए । त्यस्तै, कम्पनी सञ्चालक समितिका सदस्य गोविन्दलाल संघई र हर्षवर्धन संघईले कार्य अवधि बाँकी छँदै राजीनामा दिएकाले ती पदमा क्रमशः अन्जु संघई र विवेक अग्रवाललाई नियुक्त गरिएको पनि अध्यक्ष संघईले जानकारी दिए ।

● छिमेक लघुवित्तले १५% लाभांश दिने

छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाले १५ प्रतिशत लाभांश दिने भएको छ । २२औँ वार्षिक साधारणले गत आर्थिक वर्षको मुनाफाबाट १० प्रतिशत नगद र ५ प्रतिशत बोनस सेयर गरी कुल १५ प्रतिशत लाभांश प्रदान गर्ने निर्णय गरेको हो ।

संस्थाका अध्यक्ष रामचन्द्र जोशीले संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत पनि गरे । त्यस्तै, हालको चुक्ता पुँजी दुई अर्ब ८३ करोड ५४ लाख दुई हजारबाट वृद्धि गरी दुई अर्ब ९७ करोड ७१ लाख ७२ हजार एक सय पुऱ्याउने निर्णयसमेत साधारणसभाले गरेको छ । संस्थाले हाल ६९ जिल्लामा एक सय ९७ वटा शाखामार्फत सेवा दिइरहेको छ । ०५८ सालमा स्थापना भएको यसले आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा एक अर्ब दुई करोड ५० लाख तीन हजार एक सय ९५ रूपैयाँ ९३ पैसा खुद मुनाफा आर्जन गर्न सफल भएको छ ।

● ज्योति विकास बैंकको वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न

ज्योति विकास बैंकको १६औँ वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न भएको छ । पुस २९ गते आइतबार काठमाडौंको नक्सालमा बैंक सञ्चालक समितिका अध्यक्ष हरिचन्द्र खड्काको अध्यक्षतामा साधारणसभा सम्पन्न भएको हो । वार्षिक साधारणसभामा भौतिकका साथै अनलाइन (भर्चुअल) प्रविधिमार्फत सहभागी हुने व्यवस्था गरेबमोजिम सेयरधनीहरूले आफ्नो अनुकूलअनुसारको माध्यमबाट उपस्थिति जनाएका बैंकले जनाएको छ । साधारणसभाले बैंकको आर्थिक वर्ष ०७९/८० को सञ्चालक समितिको वार्षिक प्रतिवेदन पारित गर्नुका साथै लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनसहित ०८० असार मसान्तसम्मको वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाब तथा नगद प्रवाह विवरणलगायतका वार्षिक वित्तीय विवरणहरू स्वीकृत गर्नुका साथै बैंकको प्रबन्धपत्र र नियमावलीमा संशोधन गर्ने प्रस्तावसमेत पारित गरेको छ ।

साधारणसभाले ज्योति विकास बैंक लिमिटेडको सर्वसाधारण सेयरधनी समूहतर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने महिला सञ्चालक पदमा मन महर्जनलाई आगामी चार वर्षका लागि निर्विरोध निर्वाचित गरेको छ ।

सभाले बैंकको आव ०८०/८१ को लेखापरीक्षण गर्न लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्नुको साथै बैंकको सहायक कम्पनी ज्योति क्यापिटल लिमिटेडको आव ०७९/८० को वित्तीय विवरणसहितको बैंकको एकीकृत वित्तीय विवरणउपर छलफल गरी पारित गरेको छ ।

समीक्षा अवधिमा नेपाल सरकारलाई राजस्वमा जम्मा रू. ६२ करोड ७५ लाखको योगदान पुऱ्याएको बैंकले जनाएको छ ।

● सफ्टवेरिका कलेजको आयोजनामा 'टेडएक्स सफ्टवेरिका' सम्पन्न

सफ्टवेरिका कलेज अफ आइटी एन्ड ई-कमर्सले 'टेडएक्स सफ्टवेरिका २०२४' कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । 'विगतलाई अँगाल्दै, भविष्य कल्पना गर्दै' भन्ने विषयवस्तुमा आधारित भएर 'टेडएक्स सफ्टवेरिका २०२४' आयोजना गरिएको हो । कार्यक्रममा सपना देख्ने र सपना पूरा गर्ने विभिन्न क्षेत्रका दिग्गज व्यक्तिहरू वक्ताका रूपमा उपस्थित भएका थिए ।

उपस्थित दर्शकसँग उनीहरूले आ-आफ्नो अनुभव र बुझाइ बाँडे । कार्यक्रममा वक्ताका रूपमा रहेकी हाइभलयका सहसंस्थापक प्रणयना केसीले महिला नेतृत्व, समानताको महत्व र वित्तीय क्षेत्रमा महिलाको भूमिकाबारे बताएकी थिइन् । अर्का वक्ता नेपाल टी कलेक्टिभका सहसंस्थापक अमिगो खड्काले केही फरक गर्ने सपना लिएर नेपाल फर्केको आफ्नो प्रेरणादायी यात्रा सुनाए । नबिल बैंकका पूर्वप्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) अनिलकेशरी शाहले खुसी खोज्ने र आफ्नो सर्वश्रेष्ठ संस्करण हुनुपर्नेबारे आफ्नो विचार राखे । त्यस्तै, खल्ती डिजिटल वालेटका प्रमुख विनय खड्काले सबैलाई आफूमा विश्वास गर्न, विगतबाट पाठ सिक्न, वर्तमानमा आनन्द लिन र भविष्यका लागि तयार रहन प्रोत्साहन गरेका थिए ।

● एनसिएचएल सिस्टमबाट एकै दिन ८४ अर्बबढीको कारोबार

नेपाल क्लियरिङ हाउस लिमिटेड (एनसिएचएल)ले आफ्नो विभिन्न प्रणालीमार्फत पुस महिनाको अन्तिम दिनमा ८४ अर्ब रूपैयाँभन्दा बढीको भुक्तानी कारोबार फर्स्योट गरेको छ । गत वर्षको सोही दिनमा भएको भुक्तानी कारोबारको तुलनामा सो रकम ७० प्रतिशतले बढी हो ।

एनसिएचएलका प्रणालीमध्ये एनसिएचएल-इसिसी, एनसिएसएल-आइपिएस र आरपिएसमार्फत एकै दिन क्रमशः ४१ अर्ब, १४ अर्ब र २९ अर्ब रूपैयाँबराबरको भुक्तानी कारोबार फर्स्योट भएको कम्पनीले जनाएको छ । यसैगरी, पुस मसान्तको अन्तिम दिनमा एनसिएचएल-आइपिएस र आरपिएसमार्फत १.६ अर्ब रूपैयाँबराबरको राजस्व संकलन तथा ६.८ अर्ब रूपैयाँबराबरको सरकारी खर्चसम्बन्धी एक लाख २५ हजारभन्दा बढी कारोबार भएका छन् । एनसिएचएलका भुक्तानी प्रणालीहरूमा डाइरेक्ट सदस्यका रूपमा ५३ बैंक तथा वित्तीय संस्था इनडाइरेक्ट/टेक्निकल सदस्यका रूपमा सयभन्दा बढी गैरबैंकिङ संस्थाहरूले प्रयोग गर्दै आएका छन् ।

● एनआइबिएल स्टेबल फन्डको आइपिओ बिक्री खुला

एनआइएमबि एस क्यापिटलले नयाँ म्युचुल फन्ड निष्कासन गर्ने भएको छ । क्यापिटलले 'एनआइबिएल स्टेबल फन्ड' २ माघबाट निष्कासन गर्ने भएको हो । क्यापिटलले प्रतिइकाइ १० रूपैयाँ अंकितदरमा एक अर्बबराबरको १० करोड इकाइ बिक्रीमा ल्याउन लागेको छ । निष्कासन गरिने कुल इकाइमध्ये १ प्रतिशत अर्थात् १० लाख इकाइ योजना व्यवस्थापक एनआइएमबि एस क्यापिटललाई छुट्याइएको छ । त्यस्तै, १४ प्रतिशत अर्थात् एक करोड ४० लाख इकाइ कोष प्रवर्द्धक नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकलाई सुरक्षित गरिएको छ । क्यापिटलले बाँकी रहेको आठ करोड ५० लाख इकाइ सर्वसाधरणलाई बिक्री गर्न लागेको हो । उक्त फन्डमा न्यूनतम एक सय इकाइका लागि आवेदन दिनुपर्नेछ भने अधिकतममा एक करोड इकाइसम्म आवेदन दिन पाउने व्यवस्था रहेको छ । एनआइबिएल म्युचुअल फन्डअन्तर्गत सञ्चालन हुने सो फन्डको इकाइमा ५ माघसम्म आवेदन दिन सकिनेछ । उक्त समयमा पर्याप्त आवेदन नपरेको खण्डमा माघ १६ गतेसम्म आवेदन म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

बिक्री खुला भएको निवेदन दिने अवधि तथा बोर्डबाट थप भएको अवधिभित्र कम्तीमा ५० प्रतिशत अर्थात् पाँच करोड इकाइ खरिद गर्न निवेदन प्राप्त भएमा इकाइको बाँडफाँट गर्न सकिनेछ ।

लोकतन्त्तमाथि...

शासनको कुरा गर्दछ । अहिले हामीकहाँ भने दलतन्त्र र लोकतन्त्रको भेद छुटिन छाडेको छ । लोकतन्त्र र दलतन्त्रलाई बुझिने गरी सैद्धान्तिक विचलनमा सरकार पुगेपछि प्राय सबै दलले आफ्ना नेता र कार्यकर्ताका व्यवस्थापनको कुरालाई प्राथमिकता दिने गरेका हुनाले ठेक्कापट्टा, बन्द व्यापार, उद्योगधन्दा, कलकारखाना, उद्योगपति, व्यापारी पुँजीपति सबै सत्तारूढ दलका नेताहरूको चाकरी र सेवागर्न बाध्य पारिएका छन् । जुन दल सत्तामा रहेको छ, त्यही दलको पछि लाग्ने व्यक्ति स्वार्थ समूहको व्यवसाय चम्किने गरेको छ । सत्तारूढ दलको चाकरी चाप्लुसी नगरि बौद्धिक समूह समेत स्वदेशमा बस्न नसक्ने अवस्था दलतन्त्रले उत्पन्न गरेको हुनाले आज बौद्धिक समूह समेत विदेशिन बाध्य पारिएका छन् ।

अहिले यो बाध्यताले गर्दा निश्चित वर्ग, समूह, व्यक्तिहरू जुन दल सत्तामा छ, त्यही दलको समर्थन गर्न र चाकरी गर्न लिप्त हुने गरेका छन् । यसैलाई भनिन्छ क्रोजि क्यापिटालिजम वा आसेपासे पुँजीवाद । यी आसेपासेहरूको चरित्र दलाल प्रवृत्तिको हुन्छ । अर्को शब्दमा यसलाई दलाल पुँजीवादको विरोधी भएको माला प्रधानमन्त्रीले जपिरहेका छन् तर, व्यवहारमा उनी दलाल पुँजीवादका नायकहरूको चँगुलमा फसेका छन् र फस्दै गएका छन् ।

यसरी एकतर्फ लोकतन्त्रलाई दलाल पुँजीवाद र अर्कोतर्फ दलतन्त्रको कैद लोकतन्त्रलाई बनाएको परिणाम स्वरूप हाम्रो लोकतन्त्रले लोकतन्त्र र कल्याणकारी र आम नागरिकको चाहना स्वार्थलाई संरक्षण गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्दै गएको छ । लोकतन्त्रमाथि दलतन्त्र हावी भैरहने हो हो भने यो दलतन्त्रले लोकतन्त्रलाई नै समाप्त पारिदिने निश्चित जस्तै भएको छ ।

त्यही कारणले गर्दा अब दलतन्त्रको अन्त्य गरी लोकतन्त्रलाई बलियो र स्वचालित बनाउन आवश्यक रहेको छ । दलतन्त्रलाई लोकतन्त्रको अधिनमा राख्नु अहिलेको अपरिहार्य आवश्यकता हो । लोकतन्त्र भित्र दलतन्त्र बाँच्न सक्छ तर दलतन्त्र भित्र लोकतन्त्र बाँच्न सक्दैन । यो सत्य वास्तविकतालाई प्रधानमन्त्री दाहाल र राजनीतिक दलका शिर्ष नेताहरूले स्वीकार गरेर त्यसै अनुरूप अघि नबढेको खण्डमा दलतन्त्रको शिकार लोकतन्त्र हुने निश्चित रहेको छ ।

दलका कार्यकर्ताहरूले जहिले सुकै नेताहरूलाई सहयोग र समर्थन गरिरहेका हुन्छन् तर नेताहरूले तिनै कार्यकर्तालाई देखाएर जहिले पनि अवसर लिइरहेका हुन्छन् । पटक पटक उनीहरूले अवसर लिएका हुन्छ तर कार्यकर्ताहरूले त्यस्तो अवसर नै पाउँदैनन् भन्ने प्रमाण त अहिले दलहरूले राष्ट्रिय सभाको निर्वाचनमा उम्मेदवार बनाएका नेताहरूलाई नै हेरे थाहा हुन्छ । उदाहरणका लागि कांग्रेसले उम्मेदवार बनाएका कृष्णप्रसाद सिटौलालाई नै हेरे पुग्छ ।

उनी २०४७ सालदेखि राजनीतिमा प्रवेश गरेका व्यक्ति हुन् । २०४७ सालको राजनीतिक परिवर्तन पछि उनी पटक पटक गृहमन्त्री सहित अनेक मन्त्री बने । निर्वाचनमा टिकट पाए अनेक अवसर पाए तर उनी भन्दा अगाडि राजनीतिमा प्रवेश गरेका कांग्रेसका सयौं नेताहरूले आजसम्म कुनै अवसर नै पाएका छैनन् । कांग्रेसको केन्द्रीय समितिले चुनाव हारेका र पटक पटक अवसर पाएका नेतालाई राष्ट्रिय सभाको उम्मेदवार नबनाउने निर्णय गऱ्यो । तर त्यो निर्णयको मसी सुक्न नपाउदै सिटौलालाई उम्मेदवार बनाइयो । त्यसैलाई भनिन्छ लोकतन्त्रमाथि दलतन्त्र हावी भयो भनेर ।

पछिल्लो समयमा प्रधानमन्त्री दाहाल सहितका अन्य दलका नेताहरू लोकतन्त्रमाथि खतरा रहेको बताउन थालेका छन् । तर उनीहरूले को बाट लोकतन्त्रमाथि खतरा रहेको बताउन सकेका छैनन् । अहिलेका राजनीतिक दलका नेताहरूको चरित्र हेर्दा लोकतन्त्रमाथि कहाँ कतै बाट खतरा छन् भने दलतन्त्रबाट खतरा रहेको छ यी नै दलका नेताहरूबाटै खतरा रहेको छ । लोकतन्त्रलाई देखाएर दलहरूले आफ्नो स्वार्थ पूरा गरिरहेको र जनतालाई झुक्याईरहेका छन् ।

जनताले सत्ता मागेका छैनन् उनीहरूले त आफूहरूले पाउनुपर्ने सेवा सुविधा सहज रूपमा पाउनुपऱ्यो, रोजगारी पाउनुपऱ्यो, महंगी, अन्याय, अत्याचार हुनु भएन भन्ने माग मात्र गरिरहेका छन् तर रोजगारी माग्नेलाई तातो गोली हानेर मार्ने गरिएको छ । न्याय माग्नेलाई पक्राउ गरिन्छ अनि सत्तमा बस्नेहरू बर्बराउन थाल्छन् लोकतन्त्रमाथि खतरा छ भनेर । दाहाल सरकरको काम काबारहीले गर्दा प्रष्ट हुन्छ यो सरकार पनि जनताका लागि 'कागलाई बेल पाक्यो हर्ष न विस्मत' जस्तै भएको छ भनेर । दलतन्त्रले लोकतन्त्रकै अधिकार खासेकाले गर्दा जनता पिडित भएका हुन्/छन् ।

५० अर्ब...

मन्त्रिपरिषदमा पुगेको बताए ।

'प्रशासनिक नेतृत्व दुई वर्षसम्म आयोजना प्रमुख रहने नियमको कार्यान्वयन गरेका छौं । मूल्यांकनको विषयमा राम्रो डिभिजन प्रमुख र आयोजना प्रमुखलाई पुरस्कृत गरेका छौं', उनले भने, 'हचुवाको भरमा आयोजना छनोट भएका छन् । प्रधानमन्त्रीले पनि यी आयोजनाको पुनर्मूल्यांकन हुने बताउनुभएको छ ।'

मन्त्री ज्वालाले उत्तर दक्षिण कोरिडोरमा तीनवटा करिडोर रहेको जानकारी दिँदै रेल्वे विभागको डिजीसहितको प्राविधिक टिम लगेर पुनः सर्भे गरिने बताए । 'हुलाकी राजमार्गमा पुल र रेखांकनको समस्या छ । कपिलवस्तुमा जङ्गल छेडेर जाने कि कताबाट बटो लैलाने भन्ने समस्या छ', मन्त्री ज्वालाको भनाइ छ ।

उनले पुष्पलाल मध्यपहाडी लोक मार्गको अनुगमन गर्ने तयारी भइरहेको र चाँडै टुंगोमा पुग्ने जानकारी दिए । कालिगण्डकी कोरिडोरमा दुईवटा कार्यालयमार्फत हुने भुक्तानीमा समस्या रहेको तथा कोशी कोरिडोरमा बजेट कम भएको भन्दै उनले पछिल्लो समय त्यहाँ ३ अर्बको बजेट सुनिश्चितता गरेको बताए । उनले सेनाको सहयोग लिएर भए पनि हुम्लाको सदरमुकाम सिमिकोटसम्म सडक बनाएर मोटर लैजाने योजना रहेको दाबी गरे ।

सत्ता टिकाइराख्ने...

एमालेलाई देखाएर आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्न खोजेको जस्तो देखिएको छ । नेकपा एमालेले विधेयमा केही रिजर्भेसन राखेको हुनाले उसलाई दोष लगाउँदै आएको भएपनि संसदमा सत्ता गठबन्धनको बहुमत रहेकाले सत्ता गठबन्धनलाई विधेयक पारित गर्न कसले रोकेको छ ?

संक्रमणकालिन न्यायमा अन्तर्राष्ट्रिय चासो समेत रहेको र राजनीतिक सहमतिबाटै विधेयक पातिर गर्दा सकारात्मक सन्देश जाने भन्दै २०७९ को संसदको निर्वाचनपछि बनेको पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सकरारले गत फागुन २५ गते संसदमा विधेयक दर्ता गराएको थियो । सो विधेयकमा दफावार छलफलका लागि कानुन समितिले ११ सदस्यीय समिति गठन गरेको र सो सोमितिमा रहेका सुभाष नेम्वाङ्कको निधनपछि समिति १० सदस्यीय रहेको छ । समितिले मुख्य चार विषयमा सहमति जुटाउन शिर्ष नेतालाई जिम्मेवारी दिँदै समिति पठाएकोमा अहिले राजनीतिक सहमतिको नाममा सो विधेयक अड्किएको छ ।

सत्ता गठबन्धनले तयार गरि सरकारलाई बुझाएको विधेयकमा केही संशोधन गरेर सरकारलाई समितिमा पठाएको भएपनि सरकारले पिडितलाई न्याय दिने पिडकलाई आममाफी दिन सक्ने गरी विधेयक बनाएको हुनाले त्यसैबेला सो विधेयकको विरोध भएको थियो । अन्तर्राष्ट्रिय कानुन, सर्बोच्च अदालतले बेला बेलामा दिएका निर्देशनात्मक निर्देशन र पिडितले माफी नदिएसम्म पिडकलाई उन्मुक्ति दिनु नहुने विषयमा सरकार र एमाले सहमत छैनन् । पिडितलाई पिडकले पैसाको लोभ देखाएर प्रभावित पार्न सक्ने सम्भावना समेत देखिएकोले पिडकले उन्मुक्ति पाउन सक्ने सम्भावना रहेकाले माफी दिइने व्यवस्थालाई हटाइनु पर्दछ । दोहोरो भिँडन्त बाहेक अन्यमा मारिएका परिवारले पिडितलाई माफी दिन सक्ने व्यवस्था गरिनु उपर्युक्त हुन सक्दैन । निहत्था जनताको हत्यामा संलग्न भएकाहरूलाई आममाफी दिन सक्ने गरी विधेयक पारित गरिए त्यो अन्तर्राष्ट्रिय जगत् र सर्बोच्च अदालतलको आदेशको विपरित हुने भएकाले पिडकलाई कानुनी कठघरामा उभ्याएर कानुनको दायरामा ल्याउने गरी विधेयक पारित गरिनु उपर्युक्त हुनेछ । संक्रमणकालिन न्यायलाई सत्ताको दाउपेचको हतियार बनाइनु किमार्थ उचित हुँदैन ।

सत्ता...

मतदाताहरूलाई आग्रह गरिएको छ ।

दाहाल सरकारको एकवर्षे कार्यकालमा सुशासन कायम हुन सकेन भने भ्रष्टाचारमा समेत उचित ढँगले कार्य अघि बढाउन दाहाल सरकार असफल सावित भएको छ । ललिता निवास जग्गा काण्ड, सुन तस्करी काण्ड, नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्ड, एनसेलको शेयर खरिद बिक्री काण्डमा सत्ता गठबन्धनकै नेताहरू संलग्न रहेका भएपनि उनीहरूलाई सत्ता स्वार्थलाई हेरेर उन्मुक्ति दिएको छ । ललिता निवास जग्गा काण्डमा माधव नेपाल, बाबुराम भट्टराई सहित मुख्यसचिव लिलामणि पौडेलको संलग्नता देखिएको भएपनि नेपाल र भट्टराईलाई सरकारी साँक्षी राखेर उन्मुक्ति दिइयो भने पौडेललाई मुद्दा नै चलाइएन ।

एनसेलको शेयर खरिद बिक्री काण्डमा प्रधानमन्त्री र उनकी छोरीकै संलग्नता भएका समाचारहरू प्रकाशित र प्रशारित भए । तर उनीहरूमाथि कुनै छानबिन नै भएन र शेयर खरिद बिक्री प्रकरणको छानविन गर्न माओवादी समर्थकहरू रहेको छानविन समिति बनाइयो ।

एनसेलको शेयर खरिद विक्रि र दुरसञ्चार नियमावली संशोधनको विरोध गरेकै कारण दुरसञ्चार प्राधिकरणका तत्कालिन अध्यक्षलाई राजिनामा दिन बाध्य बनाइयो । सुन तस्करी प्रकरणमा संलग्न रहेका भनिएका माओवादी केन्द्रका नेता कृष्णबहादुर महरालाई कानुनी कारबाहीबाट उन्मुक्ति दिइयो । सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलका नेताहरू र मन्त्रीहरूले गर्ने गरेका भ्रष्टाचारलाई ढाकछोप गर्दै सत्ता स्वार्थलाई हेरेर दाहाल सरकार अघि बढेको हुनाले दाहाल सरकार र यो सत्ता गठबन्धनबाट सुशासन र भ्रष्टाचारमा कमी हुन्छ भन्नु झुठको खेती बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन ।

बिहानीले दिउँसो संकेत गर्दछ भन्ने मान्यतालाई मान्ने हो भने दाहाल सरकारको एकवर्षे कार्यकाल हेर्दैमा प्रष्ट हुन्छ यो सत्ता गठबन्धन र दाहाल सरकार आफ्नो पार्टीलाई र सत्ता स्वार्थबाहेक अन्य केही गर्न सक्दैन भनेर त्यसैले सत्ता गठबन्धनले जारी गरेको फर्मानको केही अर्थ छैन ।

राष्ट्रिय सभा

खडा गरेका उम्मेदवारको बारेमा विभिन्न टिकाटिप्पणी भइरपनि दलहरूले बचाउ गर्दै आएका छन् । राजनीतिक दलहरूले व्यक्तिगत र पार्टीगत स्वार्थ हेरेर उम्मेदवार खडा गरेका छन् । दलहरूले पटक पटक अवसर पाएका र मन्त्रीसमेत भैसकेका व्यक्तिहरूलाई व्यवस्थापन गर्ने थलोको रूपमा राष्ट्रियसभालाई प्रयोग गरेका हुनाले राष्ट्रियसभा चुनावमा पराजित भएका व्यक्तिहरूलाई व्यवस्थापन गर्ने थलोका रूपमा हेर्न थालिएको छ । संविधानले परिकल्पना गरेको र प्रत्यक्ष निर्वाचित हुन नसक्ने जनजातिहरूलाई मुलधारमा ल्याउने उदेश्यले राष्ट्रियसभा बनाइएको भएपनि अहिले दलहरूकै कारण राष्ट्रियसभाको औचित्यमाथि नै प्रश्न उठ्न थालेको छ । नेपालजस्तो सानो र गरिब मुलुकमा प्रतिनिधिसभा मै २ सय ७५ सांसद रहको छन् भने राष्ट्रियसभामा ५९ र प्रदेशसभामा ३३० रहेकोले गर्दा त्यसको विरोध हुँदै आएकोले गर्दा अब सांसदको संख्या घटाउनु र राष्ट्रियसभा नै खारेज गर्न उपर्युक्त हुनेछ ।

जनमोर्चाको...

निश्चित भएको छ ।

संविधान र ऐन कानुनले निर्वाचनमा पराजित भएका व्यक्तिलाई त्यही कार्यकालमा मन्त्री बनाउन नसकिने प्रावधान राखेको छ । राजनीतिक दलहरूले मन्त्रीमात्र बनाउन नसकिने हो सांसद बनाउन सकिने भन्दै राष्ट्रियसभाको अबमूल्य गर्दै आएका छन् । यसभन्दा अगाडि पनि निर्वाचनमा पराजित भएका बामदेव गौतमलाई राष्ट्रपतिबाट मनोनित गरि राष्ट्रियसभाको सदस्य बनाइएको थियो । हाल उनी सांसद नै रहेका छन् ।

सत्ता गठबन्धनलाई राष्ट्रिय जनमोर्चाले साथ दिँदै आएको र संघीय संसदमा उसका १ मात्र सांसद चित्रबहादुर केसी रहेका छन् । राष्ट्रिय जनमोर्चाको देशभरी उपस्थिति भने छैन । तर दुर्गा पौडेललाई मनोनित गरेर राष्ट्रियसभाको सदस्य बनाउन मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय गरी राष्ट्रपतिकहाँ पठाउनुपर्ने हुन्छ । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले राष्ट्रपतिमा रामचन्द्र पौडेल निर्वाचित भएपछि भनेका थिए हामीले कम्फर्टेबल राष्ट्रपति पाएका छौं । अब सरकारले गर्ने सिफारिस फट्टाफट्टी सदर हुन्छन् भनेर त्यही कारणले गर्दा मन्त्रिपरिषद्ले सिफारिस गरेर पठाएको खण्डमा राष्ट्रपति पौडेलबाट मनोनित हुन सक्ने सम्भावना समेत रहेको छ ।

पूर्व राष्ट्रपतिले होल्डमा राखेको नागरिक सम्बन्धित विधेयकमा समेत आफू राष्ट्रपति हुनुभन्दा अगाडिको मितिमा राष्ट्रपति कार्यालयमा पुगेको विधेयकलाई राष्ट्रपति जारी गरेका हुनाले अहिले सत्ता गठबन्धनको नेतृत्व, सरकारले गर्ने सिफारिसलाई राष्ट्रपतिले तत्काल अनुमोदन गर्ने निश्चित भएपनि जनता भने राष्ट्रियसभा नै विघटन गर्नुपर्ने पक्षमा रहेका छन् ।

मेलम्चीको...

पुष्पकमल दाहालले माघ १ गते मेलम्चीको पानी वितरणको शुभारम्भ गर्दै उपत्यकाबासीले अब नियमित रूपमा मेलम्चीको पानी पाउनेछन् भन्ने आश्वासन जनतालाई बाँडेका छन् । तर प्रधानमन्त्री दाहालको उक्त आश्वासन पत्याउन सकिने कुनै अधारहरू देखिएका छैनन् । सडक र पुल निर्माण नहुँदा आयोजनाका कर्मचारीहरू हिउँदमा समेत पानीको मुहानमा पुग्नु नै समस्या रहेको बताउँदै आएका छन् । गत साउनमा बाढीले पुऱ्याएको क्षति हेर्न र्कचारीहरूले टाढैबाट ड्रोन पठाएर मुहान क्षेत्रको फोटो खिचेर फर्केका थिए । कर्मचारीहरू अर्को महिनामा मात्र मुहान क्षेत्रमा पुगेका थिए । यसरी पटक पटक बाढीले मुहानलाई क्षति पुऱ्याउँदै आएको भएपनि अहिलेसम्म त्यसलाई व्यवस्थित गर्ने कार्य नभएकाले गर्दा अहिले वितरण गरिएको पानी पनि जेष्ठ असार सम्मका लागि मात्र हुन सक्दछ ।

मेलम्चीको पानी २० वर्षपछि २०७७ फागुनमा काठमाडौं उपत्यकामा आइपुगेको थियो । त्यसयता खानेपानी आएको भन्दै पाँच पटक पानी वितरणको शुभारम्भ गरिएको छ । पानी भने ३४ महिनामा मुस्किलले १०/११ महिनामात्र आएको छ । पछिल्लो पटक असार देखि बन्द भएको पानी माघ १ गतेदेखि आएको छ तर यसको निरन्तरता अनिश्चित रहेको छ । हरेक वर्ष बाढी आउनासाथ पानी आउन अवरूद्ध हुने र पानीको मुहानलाई सुरक्षित गर्ने विषयमा भरपर्दा व्यवस्था गरिएको छैन । अन्य बैकल्पिक योजनामा कुनै काम भएको छैन । बरू हिउँद लागेपछि पानी ल्याउने र उद्घाटन गर्ने नियमित प्रक्रिया जस्तै भएको छ ।

पछिल्लो पटक माघ १ गते मन्त्रीहरूको लावालस्कर लागेर प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले सिंहदरबार भित्र बनाइएको धाराको टुट्टी खोलेर उद्घाटन गरेका थिए । यस्तै कार्य तत्कालिन प्रधानमन्त्री केपी ओली, तत्कालिन राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारी, तत्कालिन मन्त्री उमाकान्त चौधरीले पनि गरेका थिए । चौधरीले त दुई पटक उद्घाटन गरेका थिए ।

तर उद्घाटनको होड चलेपनि आयोजनालाई दिगो बनाउनमा कुनै ध्यान नगएको हुनाले अहिलेका प्रधानमन्त्री दाहालले पनि उद्घाटन गरेको देखाउने कार्य बाहेक अन्य केही कार्य गरेको देखिएन । उद्घाटनको क्रममा प्रधानमन्त्री दाहालले दिएको अभिव्यक्ति झुठको खेती बाहेक केही हुन नसक्ने कर्मचारीहरूले नै बताएका छन् ।

धन्य हो...

सत्तामा रहिरहने कि सत्ता बाहिर आउने भन्नेमा पार्टीभित्र समिक्षा गर्ने बताउन थालेका छन् भने सत्ता गठबन्धनकै रहेको जनमत पार्टीले गठबन्धन छोड्न सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छ ।

प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले झुठमाथि झुठ बोल्दै जनतालाई गुम्राहमा राखेका हुनाले जनताले प्रधानमन्त्रीले बोलेका कुराहरू विश्वास गर्न छाडेका छन् । पछिल्लो उदाहरण हो मेलम्चीको पानी वर्षभरीनै उपत्यकाबासीलाई उपलब्ध गराउने भन्ने । पटक पटक उद्घाटन भईसकेको मेलम्चीको पानी प्रधानमन्त्रीले फेरी उद्घाटन गर्ने नैटंकी बाहेक केही हुन सक्दैन । मेलम्चीको पानी बर्षभरी मै उपत्यकाबासीलाई उपलब्ध गराउने भन्ने प्रधानमन्त्रीको उद्घोष फेरी जनताको नजर अर्कोतिर फर्काउने प्रयास बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । स्थायी संरचना नै नबनाइएको अवस्थामा कसरी पानी बर्षभरी नै उपलब्ध हुन सक्छ त भन्ने प्रश्नमा खानेपानी मन्त्रालयका कर्मचारीहरू नै त्यो अहिलेकै अवस्थामा सम्भव नभएको र प्रधानमन्त्रीले सस्तो लोकप्रियताका लागि मात्र त्यस्तो अभिव्यक्ति दिएको बताएका छन् । धन्य हो हाम्रा प्रधानमन्त्री !

भूकम्पको जोखिमबाट बच्ने उपाय

- भूकम्पको जोखिम र त्यसबाट बच्ने उपायबारे जानकारी आदानप्रदान गरौं,
- घरभित्रका फर्निचर, सजावटका सामान, पानी ट्याङ्की नहल्लने र नखस्ने गरी बलियोसँग राखौं,
- घर, स्कूल तथा कार्यालयमा भूकम्पको समयमा सुरक्षित रहन सकिने स्थानको पहिचान गरौं,
- भूकम्पको समयमा आत्तिएर भाग्ने वा दगुर्ने नगरौं,
- भूकम्पको बेला खुल्ला र सुरक्षित स्थानमा जाऔं,
- प्राथमिक स्वास्थ्य उपचारको विषयमा जानकारी राखौं,
- आफू सुरक्षित भई अरुको सुरक्षामा ध्यान दिऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार